

ΘΛΙΨΗ → ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ: η πιο συνηθισμένη ψυχική νόσος

Ψυχονευρωτική διαταραχή που σχετίζεται με το τρόπο που αντιλαμβάνεται κάποιος τον εαυτό του και τους άλλους. Χαρακτηρίζεται από **γενική καταβολή δυνάμεων, μείωση της φυσικής δραστηριότητας και της ικανότητας για συγκέντρωση και σκέψη**. Παράλληλα, επηρεάζεται αρνητικά η διάθεση, η συμπεριφορά, η πρόσληψη τροφής και η διάρκεια του ύπνου.

- ✓ Ο ασθενής καταλαμβάνεται από αίσθημα εγκατάλειψης και μοναξιάς, με απουσία ελπίδας.

- ✓ 264.000.000 ασθενείς (WHO) ~16% του πληθυσμού: (1/10 άνδρες, 1/4 στις γυναίκες – αναπτύσσουν κάποιο είδος κατάθλιψης, μελαγχολία – τελειομανία – σοβαρό άγχος)

Η βαριά κατάθλιψη επηρεάζει σοβαρά την ατομική και οικογενειακή ζωή

Ο αριθμός των ασθενών αυξάνεται.

Βαριά ή Μείζων κατάθλιψη → 350.000.000 ασθενείς (9,3-23% σε χρονίως πάσχοντες) (WHO).

Κόστος: ΗΠΑ: 19.000.000 ασθενείς, 11^η αιτία θανάτου, 53.000.000 \$/ έτος.

Συχνά δεν οδηγείται σε διάγνωση: κυρίως σε ηλικιωμένους (35%) και στις αναπτυσσόμενες χώρες (80% των ασθενών δεν λαμβάνει θεραπεία => σοβαρή επιδείνωση της ασθένειας).

αυτοκτονικός ιδεασμός

Ο καταθλιπτικός ασθενής συχνά γίνεται επιθετικός προς τον εαυτό του και προς τους άλλους: το 15% διαπράττει απόπειρα αυτοκτονίας

ΕΙΔΗ κατάθλιψης

- **Ενδογενής** (δεν συνδέεται με εξωτερικό ερέθισμα, οφείλεται μάλλον σε προδιάθεση)
- **Αντιδραστική** (από αντίδραση σε σημαντικό κοινωνικό γεγονός, πχ θάνατος οικείου προσώπου, μετατραυματικό stress)
- **Διπολική διαταραχή** (διαδοχικά μανιακά και καταθλιπτικά επεισόδια)

Η ασθένεια δεν είναι ομοιογενής και δεν θεραπεύεται με ενιαίο τρόπο.

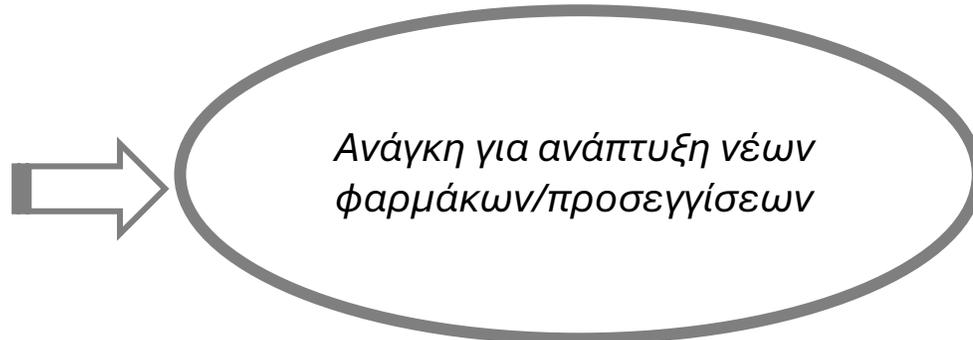
ΑΝΤΙΚΑΤΑΘΛΙΠΤΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ

- **Θεραπεία βαριάς κατάθλιψης**
- **περιστασιακή θεραπεία αντιδραστικής κατάθλιψης:** δυσθυμία, αγοραφοβία, κρίσεις πανικού, γενικευμένη αγχώδης διαταραχή με ή χωρίς αγοραφοβία, ψυχογενής βουλιμία, ανορεξία κ.α.

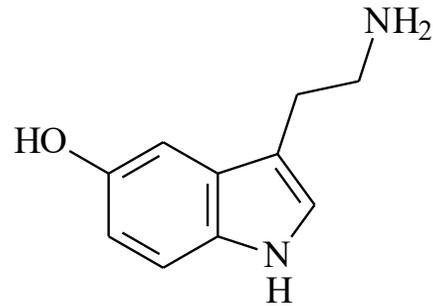
Η ΤΑΚΤΙΚΗ ΑΥΤΗ ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ

Θεραπεία: το 60-70% των ασθενών ανταποκρίνεται

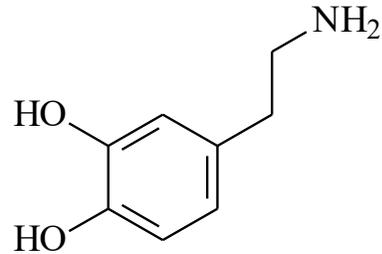
- το 35% καλυτερεύει
- το 50% θεραπεύεται ικανοποιητικά
- το 80% επανακάμπτει (στο 20% η ασθένεια θα εξελιχθεί σε χρόνια).

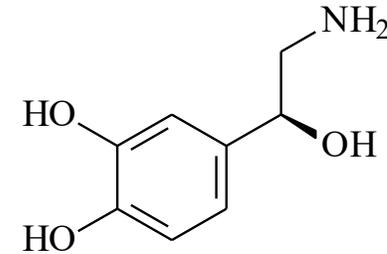
Γιατί εμφανίζεται κατάθλιψη? Δεν έχει εντοπισθεί απεικονιστικό εύρημα ή νευροχημική διαταραχή, ανιχνεύσιμη με βιοδείκτη, στους εγκέφαλους ασθενών.

serotonine

dopamine

norepinephrine

Υπόθεση ελλείμματος μονοαμινών: 5-HT, NE, DA

Η επικρατούσα θεωρία για την ανάπτυξη της νόσου εστιάζεται **στη μείωση των επιπέδων και διαταραχή της λειτουργίας των νευροδιαβιβαστών σεροτονίνη (5-HT) και νορεπινεφρίνη (NE),** τροποποίηση της μεταξύ τους αναλογίας και της σχέσης τους με τη ντοπαμίνη (DA). Είναι πιθανή επίσης η υπερενεργοποίηση της κεντρικής νικοτινικής οδού.

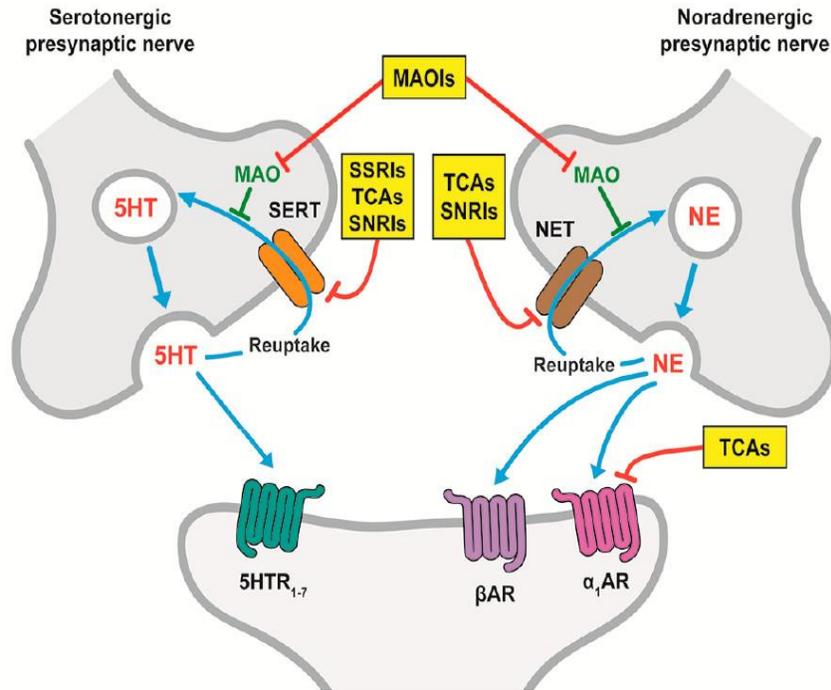
- **Μείωση της νοραδρενεργικής /σεροτονινεργικής νευροδιαβίβασης**

- **Διαταραχή της αναλογίας:**
$$\frac{[\text{σεροτονίνη} + \text{νορεπινεφρίνη}]}{[\text{ντοπαμίνη}]}$$

Φαρμακευτική παρέμβαση

Η μείζων κατάθλιψη αποδίδεται σε **δυσλειτουργία των κεντρικών συνάψεων**. Υποτιμώνται οι επιπτώσεις στη 5-HT και NE σηματοδότηση σε επίπεδο παθογένεσης και αντίστοιχα, θεραπείας.

Απαιτείται περαιτέρω διευκρίνηση της παθογένεσης της κατάθλιψης, στο επίπεδο όλων των εμφανιζόμενων διαταραχών της χημείας του ΚΝΣ.

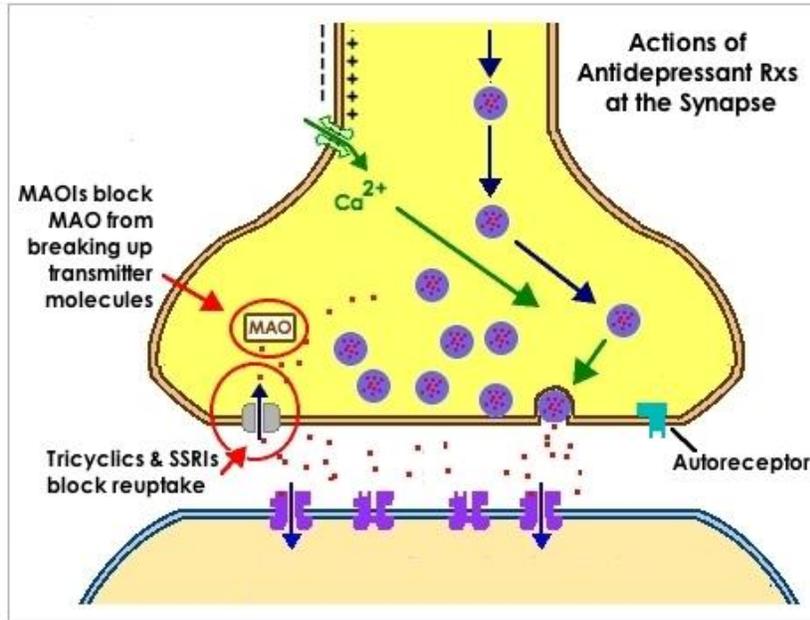
J. Med. Chem. , 63, 22, 13514-13525, 2020

Η μακροχρόνια χορήγηση αντικαταθλιπτικών φαρμάκων που ενισχύουν τη μονοαμινική νευροδιαβίβαση επηρεάζει περαιτέρω τη λειτουργία προσυναπτικών και μετασυναπτικών **υποδοχέων**.

- **Οι αναστολείς της MAO** επιβραδύνουν τον μεταβολισμό των μονοαμινών: περισσότερος νευροδιαβιβαστής είναι διαθέσιμος προς έκλυση
- **Οι αναστολείς των αντλιών επαναπρόσληψης**, τρικυκλικά αντικαταθλιπτικά (TCAs), SSRIs και SNRIs, αυξάνουν τα επίπεδα σεροτονίνης και νοραδρεναλίνης στο συναπτικό χάσμα.

Τα αντικαταθλιπτικά φάρμακα χρειάζονται 3-4, μέχρι και 8 εβδομάδες θεραπείας για να ασκήσουν θεραπευτικό αποτέλεσμα!

Απαιτούνται τουλάχιστον 4-9 μήνες θεραπείας για να σταθεροποιηθεί το θεραπευτικό αποτέλεσμα.

Θεωρία απευαισθητοποίησης των υποδοχέων στην μείζονα κατάθλιψη

Η μείωση των επιπέδων των νευροδιαβιβαστών στο συναπτικό χάσμα πυροδοτεί αλλαγές στη κυτταρική μεμβράνη, που σχετίζονται με την παθογένεια και την έναρξη των συμπτωμάτων κατάθλιψης: **μείωση αριθμού + αύξηση της ευαισθησίας των υποδοχέων.**

Η χορήγηση των φαρμάκων αυξάνει **ΑΜΕΣΑ** τα επίπεδα των μονοαμινών στο συναπτικό χάσμα (**άμεση ανταπόκριση 1^{ης} φάσης**). Όμως, αυτή η αύξηση αντισταθμίζεται από τη μείωση της απελευθέρωσης του νευροδιαβιβαστή, λόγω της δέσμευσης του σε προσυναπτικούς αυτοϋποδοχείς (ισχυρή ανάδρομη ρύθμιση).

Μετά από συνεχή θεραπεία 2 εβδομάδων οι αυτοϋποδοχείς απευαισθητοποιούνται και αυξάνονται σταδιακά τα επίπεδα του νευροδιαβιβαστή στο συναπτικό χάσμα. Η ανακούφιση των συμπτωμάτων θα προέλθει από τη **σταδιακή επάνοδο του αριθμού και της ευαισθησίας των μετασυναπτικών υποδοχέων** στα κανονικά επίπεδα, με ενίσχυση της ενεργοποίησης του μετασυναπτικού νευρώνα (**βραδεία ανταπόκριση 2^{ης} φάσης**).

Η βραδεία ανταπόκριση επηρεάζει τη λειτουργία των μετασυναπτικών GPCR υποδοχέων. Μέσω σηματοδότησης επηρεάζει τη λειτουργία μεταγραφικών παραγόντων και την έκφραση του νευροτροφικού παράγοντα (BDNF) που συνεισφέρει στο αποτέλεσμα (χρειάζονται τουλάχιστον 2 εβδομάδες για την επαγωγή της βιοσύνθεσης BDNF, γεγονός που βρίσκεται σε συμφωνία με τον λανθάνοντα χρόνο εμφάνισης του θεραπευτικού αποτελέσματος).

Για τη σεροτονινεργική νευροδιαβίβαση η ανταπόκριση 2^{ης} φάσης περιλαμβάνει:

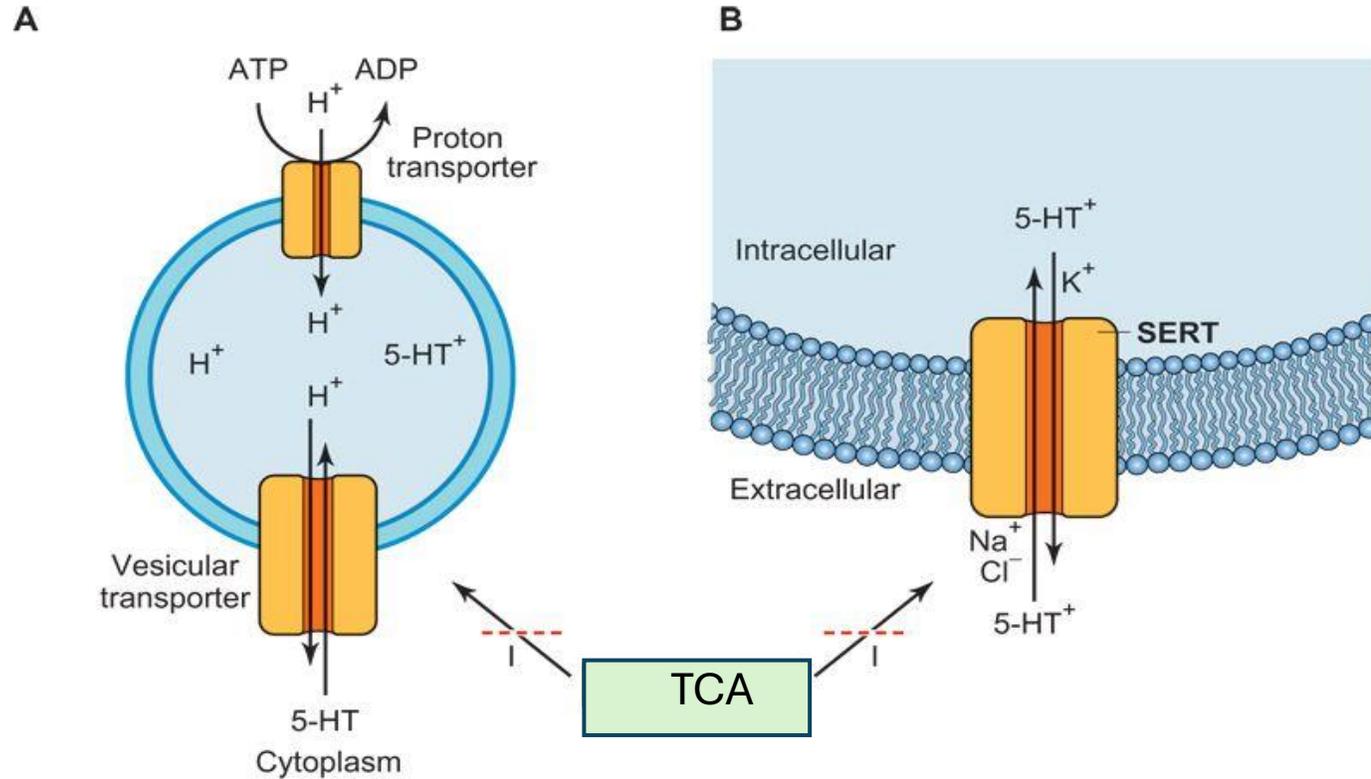
- (1) Μείωση του αριθμού των λειτουργικών SERT στην κυτταρική μεμβράνη.**
- (2) Απευαισθητοποίηση των 5-HT_{1A} αυτοϋποδοχέων του προσυναπτικού νευρώνα.**
- (3) Επαναφορά της συναπτικής πλαστικότητας στη φυσιολογική λειτουργία.**

Ορισμένα από τα νεώτερα αντικαταθλιπτικά φάρμακα αναστέλλουν τις αντλίες επαναπρόσληψης, ασκώντας ταυτόχρονα τροποποιητική δράση επί μετασυναπτικών υποδοχέων.

=> ζητούμενο : **ταχύτερη έναρξη, ισχυρότερη δράση**

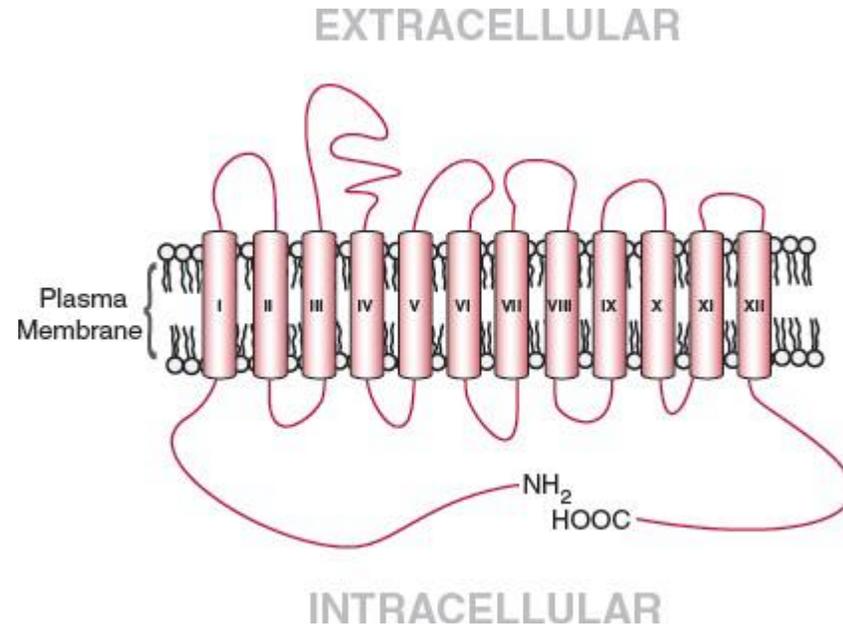
Το θεραπευτικό αποτέλεσμα εξαρτάται από την επάνοδο της φυσιολογικής απόκρισης των μετασυναπτικών υποδοχέων και όχι απλώς από την επαναφορά των επιπέδων των νευροδιαβιβαστών στα φυσιολογικά επίπεδα.

Η παρατεταμένη θεραπεία επαναφέρει σταδιακά στο φυσιολογικό το πλήθος και τη λειτουργικότητα προσυναπτικών και μετασυναπτικών υποδοχέων.

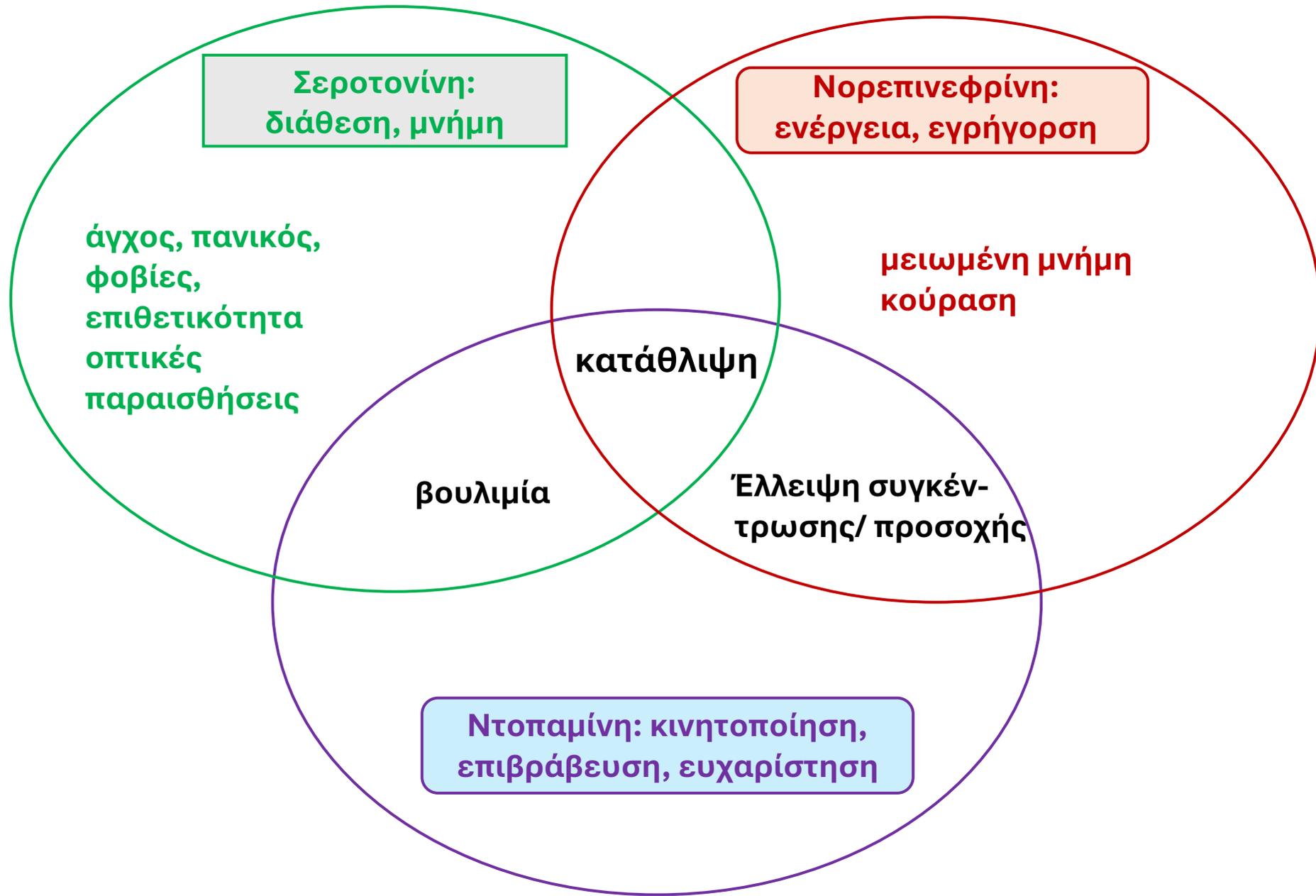
ΜΕΤΑΦΟΡΕΙΣ ΜΟΝΟΑΜΙΝΩΝ Η ενεργός μεταφορά των μονοαμινών προκύπτει ως συνέπεια της φωσφορυλίωσης του αντίστοιχου μεταφορέα (PKA ή PKC) + συναρτάται με τη συμμεταφορά ιόντων νατρίου (οι μεταφορείς **NERT/SERT** ανήκουν στη μεγάλη οικογένεια NSS (neurotransmitters sodium symporter))

Αντλίες επαναπρόσληψης σεροτονίνης, νορεπινεφρίνης, ντοπαμίνης

Οι τρεις αντλίες παρουσιάζουν αξιοσημείωτη ομοιότητα. Έχουν 12 διαμεμβρανικές περιοχές, που ενώνονται μεταξύ τους με ενδο- και εξωκυτταρικούς βρόγχους. Η δέσμευση της μονοαμίνης προκαλεί διαμορφωτικές αλλαγές που οδηγούν σε ταχεία παθητική διέλευση της προσυναπτικής μεμβράνης και τον τερματισμό της δράσης της.

Εκλεκτικότητα αναστολής => μεγαλύτερη (>100 φορές) συγγένεια του φαρμάκου για συγκεκριμένη αντλία

Κατάταξη αντικαταθλιπτικών φαρμάκων

- **Αναστολείς επαναπρόσληψης νευροδιαβιβαστών:** τρικυκλικοί και μη τρικυκλικοί αναστολείς SSRI, SNRI, SARI (serotonin antagonist and reuptake inhibitors), NaSSA (noradrenergic α_2 and serotonin specific antidepressants)
- **Αναστολείς της MAO**
- **Ανταγωνιστές των κεντρικών υποδοχέων nACh**
- **Σταθεροποιητικά της διάθεσης:** άλατα λιθίου, βαλπροϊκό νάτριο, carbamazepine

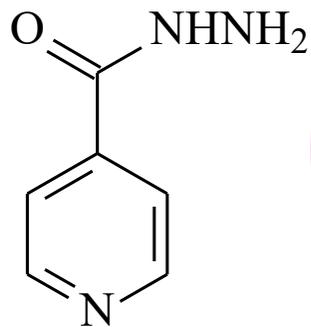

Το IPRONIAZIDE ασκεί αντικαταθλιπτική δράση

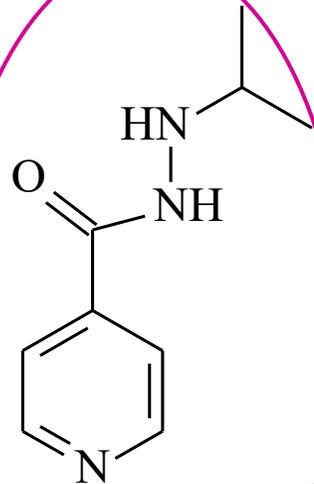

Οι μη αντιστρεπτοί αναστολείς των μεταβολικών ενζύμων MAO-A και MAO-B προκαλούν ευφορία = ασκούν ισχυρή αντικαταθλιπτική δράση!

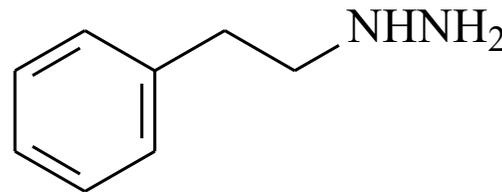
.....όμως τα υδραζίδια είναι ηπατοτοξικά και μειώνουν τον εντερικό και ηπατικό μεταβολισμό της tyramine → κίνδυνος σοβαρής υπέρτασης

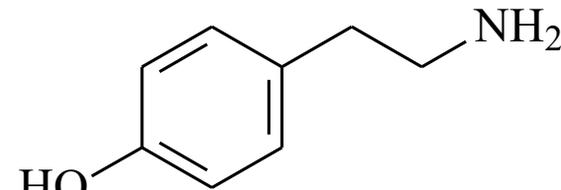
isoniazid

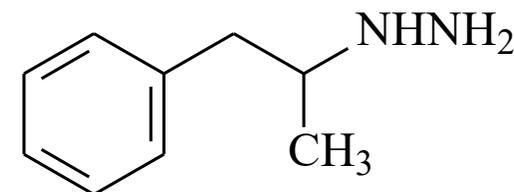
iproniazid

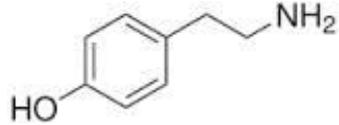
phelelzine

tyramine

phenylprazine

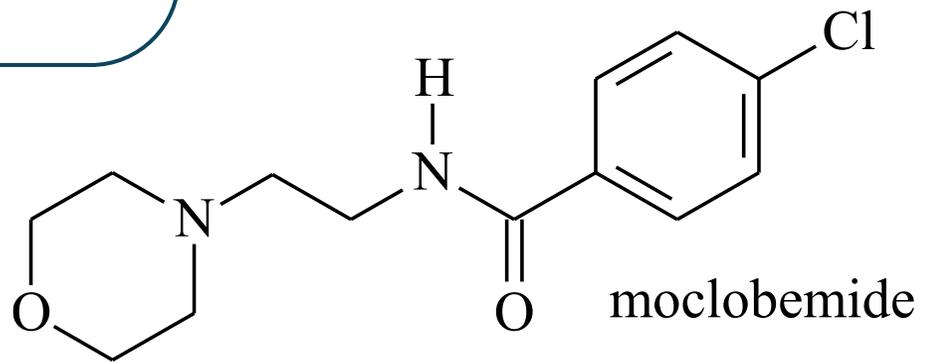
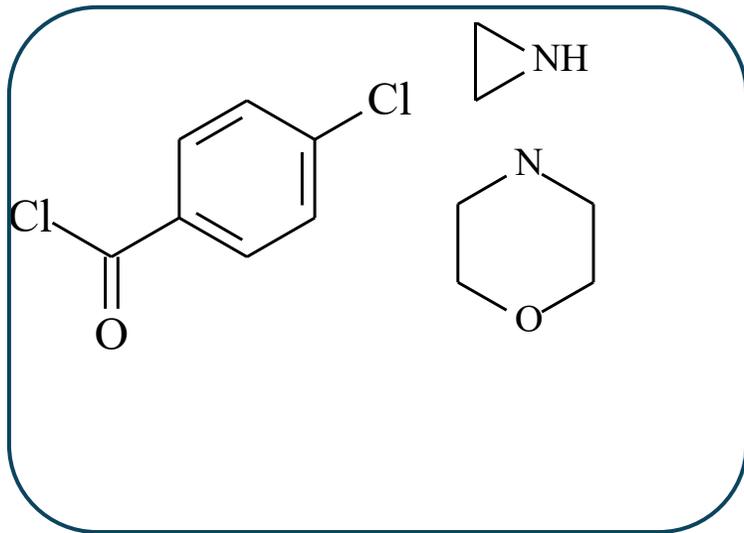
- Η πρόσληψη τυραμίνης από τον αδρενεργικό νευρώνα πυροδοτεί την απελευθέρωση NE => συμπαθομιμητική δράση
- Η μη αντιστρεπτή αναστολή της MAO A => αύξηση [NE] => υπέρταση

➤ Η σεροτονίνη μεταβολίζεται ειδικώς από την MAO-A, ενώ η τυραμίνη μεταβολίζεται κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά από την MAO-A

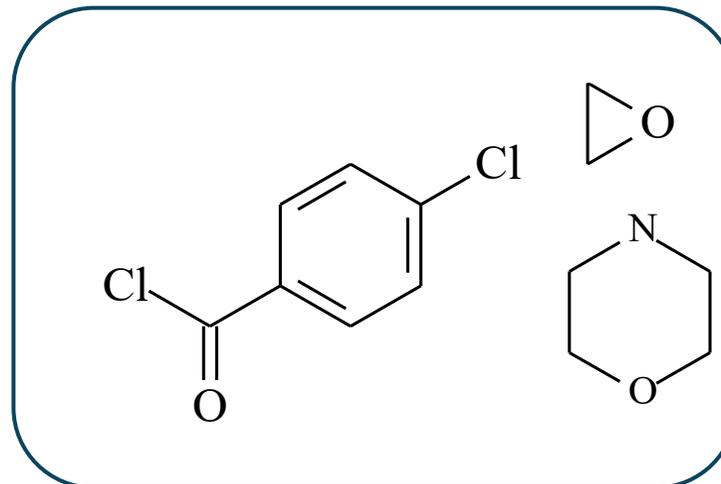
Ανάπτυξη των RIMA (reversible inhibitors of MAO-A), που σχηματίζουν ασταθή σύμπλοκα με το ένζυμο

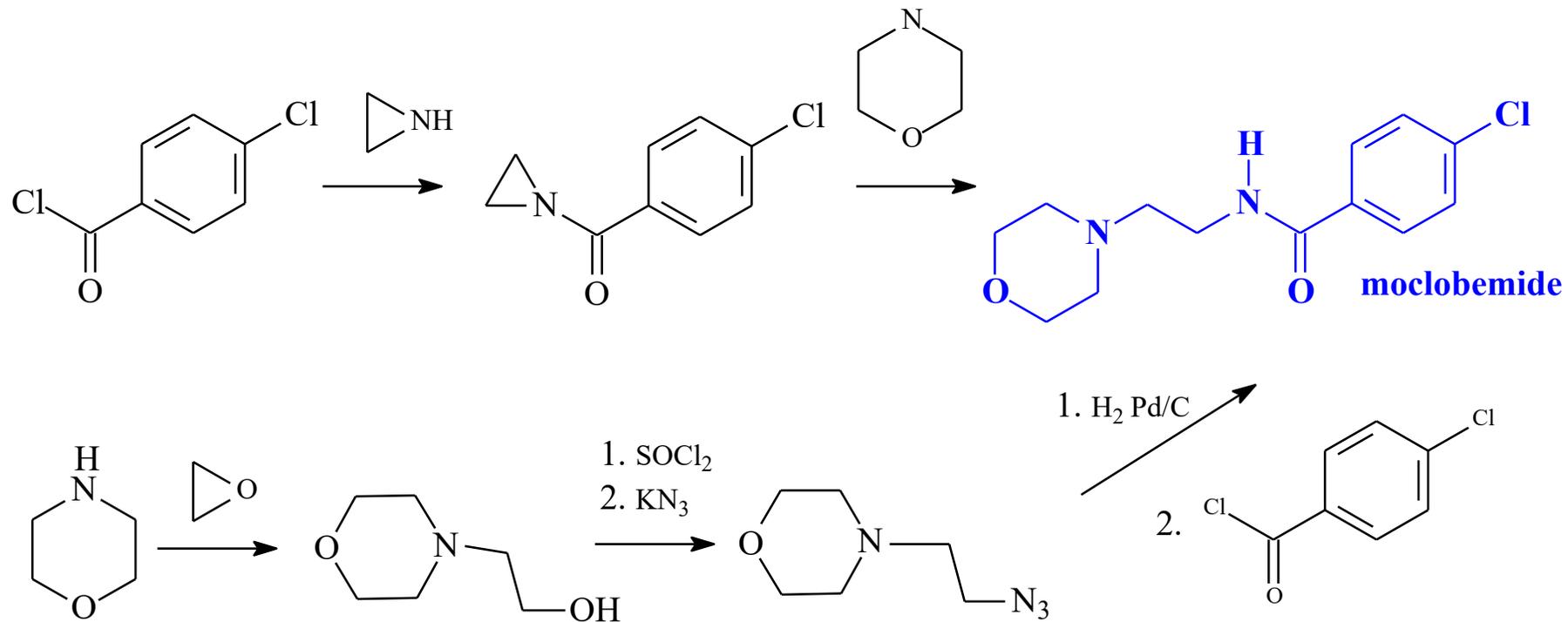
Χορηγούνται χωρίς διατροφικούς περιορισμούς ως θεραπεία δεύτερης γραμμής + ειδικών ενδείξεων: βουλιμία, άτυπη κατάθλιψη, μετατραυματικές φοβίες, ημικρανία.

Παρενέργειες: αύξηση βάρους, σεξουαλική δυσλειτουργία.

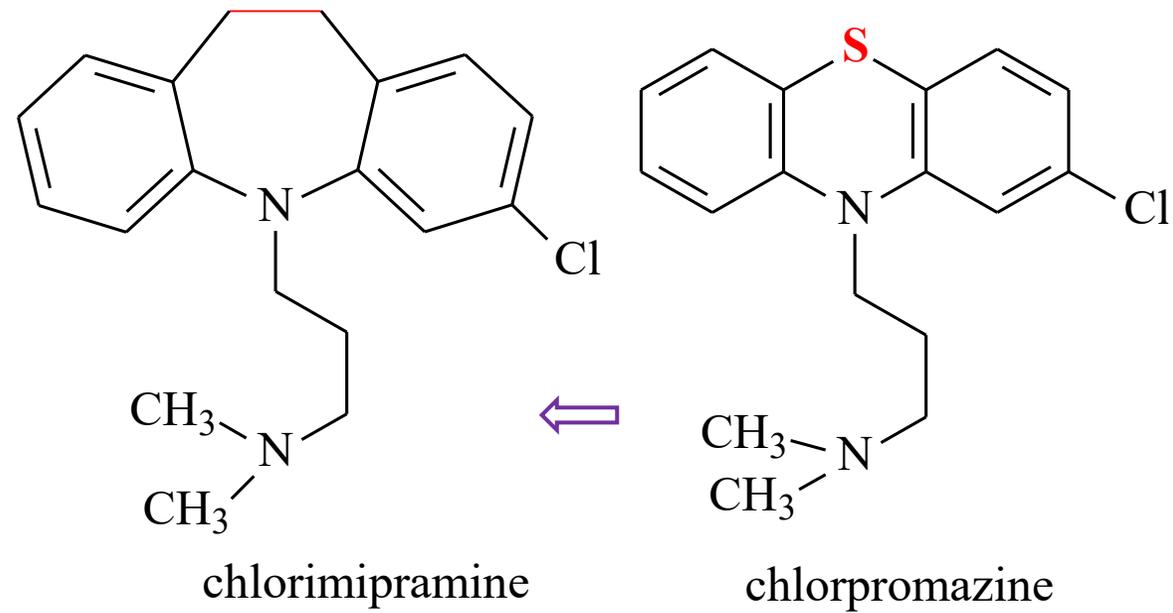
**4-χλωρο-*N*-(2-
μορφολινοαιθυλο)βενζαμίδιο**

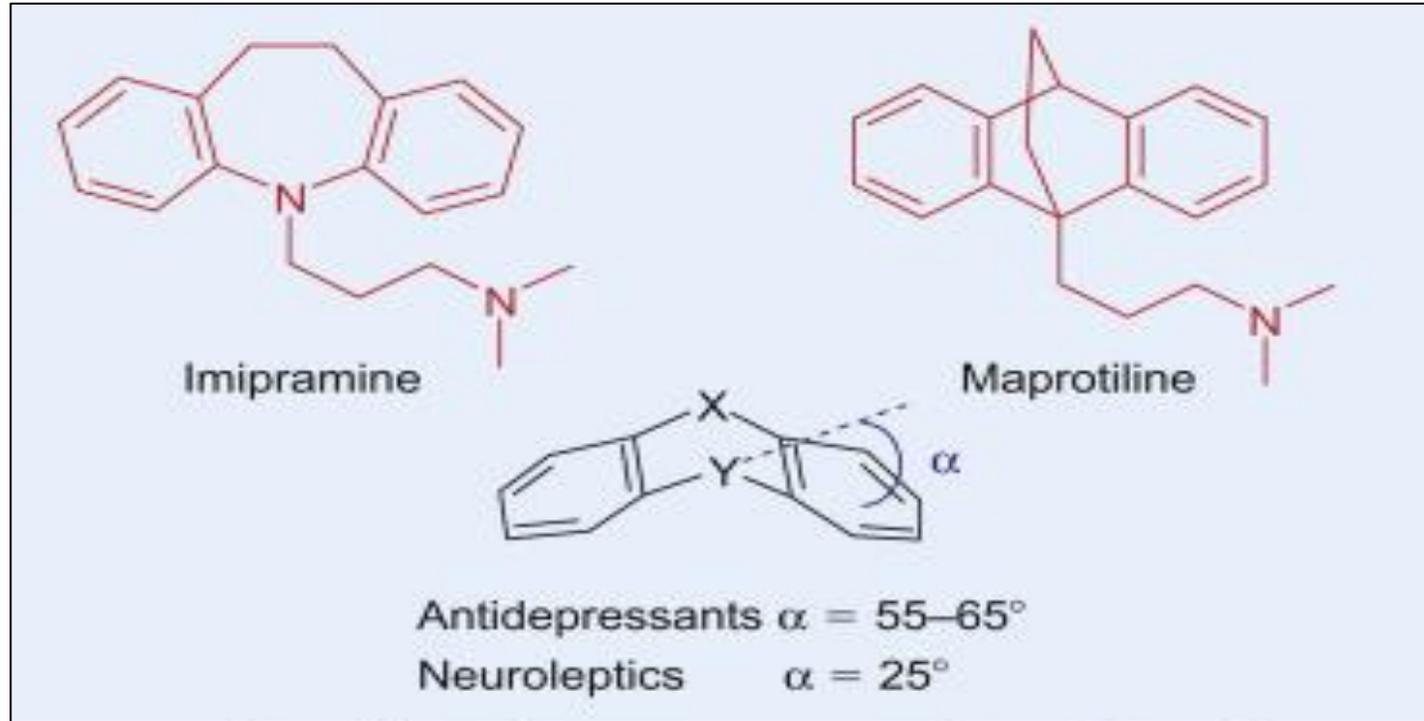

Η αναστολή της MAO A αυξάνει τα επίπεδα και των τριών νευροδιαβιβαστών: σεροτονίνης, νοραδρεαλίνης, ντοπαμίνης.

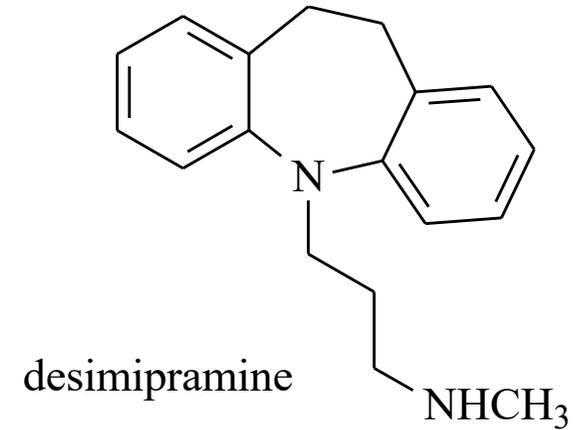
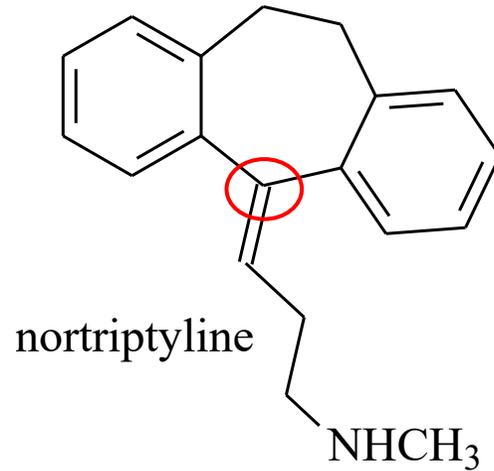
Το moclobemide έχει μικρότερες επιπτώσεις από τα SSRIs στη σεξουαλική συμπεριφορά.

ΤΡΙΚΥΚΛΙΚΑ ΑΝΤΙΚΑΤΑΘΛΙΠΤΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ: προήλθαν έμμεσα από την ανακάλυψη της υδροχλωρικής χλωροπρομαζίνης, της οποίας η δομική τροποποίηση οδήγησε στην ανακάλυψη αντισταμινικών και αντικαταθλιπτικών παραγώγων.

Η διεύρυνση του κεντρικού δακτυλίου ή άλλη δομική αλλαγή που αυξάνει τη διέδρη γωνία και διαφοροποιεί τη σχετική διεύθυνση των δύο ακραίων βενζολικών πυρήνων, είναι καθοριστική για το είδος της φαρμακολογικής δράσης.

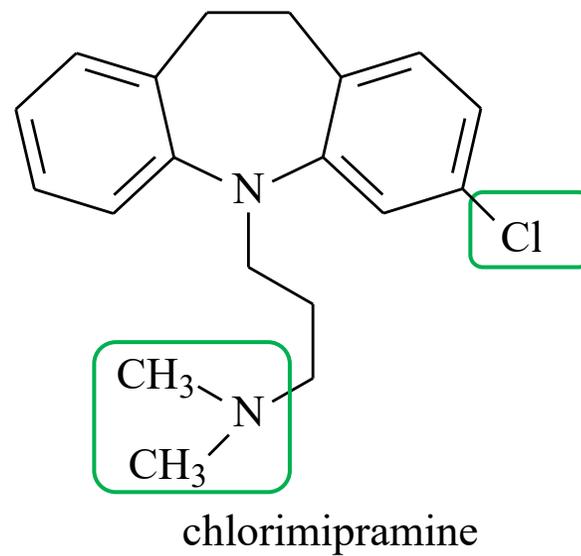
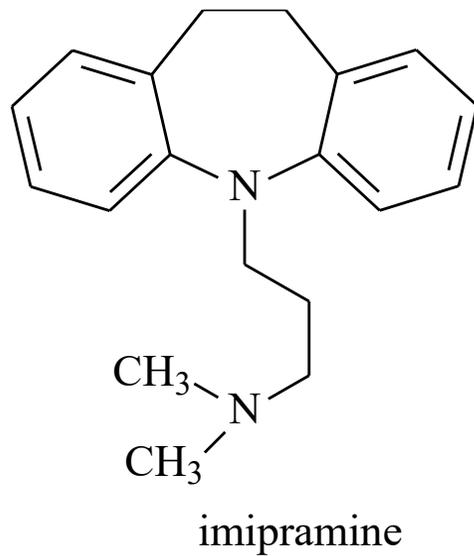

Τα τρικυκλικά αντικαταθλιπτικά χαρακτηρίζονται από τη παρουσία τελικής αμινομάδας στον αλειφατικό υποκαταστάτη. Αναστέλλουν τους NET και SERT με χαμηλή εκλεκτικότητα, η οποία μεταβάλλεται καθώς το παράγωγο μεταβολίζεται.

Οι δευτεροταγείς αμίνες αναστέλλουν κυρίως την επαναπρόσληψη NE => ενίσχυση εκγρήγορης.

Η διεγερτική δράση είναι πιθανό να αυξήσει την αυτοκτονική διάθεση.

Βιοϊσοστερής αντικατάσταση N→C=

Οι τριτοταγείς αμίνες αναστέλλουν την επαναπρόσληψη 5-HT => βελτίωση διάθεσης.

Ενίσχυση της δράσης επιτυγχάνεται από:

- Αύξηση της ευκαμψίας του κεντρικού επταμελούς δακτυλίου
- Παρουσία 3-υποκαταστάτη που είναι αλογόνο ή νιτρίλιο

Επειδή υφίστανται μεταβολική απαλκυλίωση, ο κύριος μεταβολίτης τους είναι η αντίστοιχη δευτεροταγής αμίνη και η φαρμακολογική δράση τους είναι μικτή.

Η ανακάλυψη του *imipramine* οδήγησε στην ανάπτυξη των **τρικυκλικών αντικαταθλιπτικών** που χρησιμοποιήθηκαν ευρέως. **Χαρακτηρίζονται από υψηλή αποτελεσματικότητα, ειδικά έναντι της μείζονος κατάθλιψης.** Όμως, από τη πρόσδεση τους σε διάφορους μετασυναπτικούς υποδοχείς, προκύπτει **off-target** φαρμακολογική δράση και παρενέργειες, όπως:

- **Δράση τύπου κινιδίνης στη καρδιακή αγωγιμότητα. Δεν χορηγούνται σε στεφανιαίους ασθενείς.**
- **Αποκλεισμός μουσκαρινικών υποδοχέων:** ξηροστομία, ταχυκαρδία, εφίδρωση, δυσκοιλιότητα, δυσουρία.
- **Αποκλεισμός α1-αδρενεργικών υποδοχέων:** ζάλη, ορθοστατική υπόταση.
- **Αποκλεισμός H-1 υποδοχέων:** υπνηλία.
- **Άλλες:** σεξουαλική δυσλειτουργία, καταστολή, σύγχυση, άγχος, αϋπνία (κατά την διακοπή).

Συνταγογραφούνται περιορισμένα, έναντι σοβαρής επανακάμπτουσας κατάθλιψης. Σε μικρή δόση για νευροπαθή χρόνια πόνο (ως αναστολείς αγωγιμότητας διαύλων Na^+), ινομυαλγία, διαβητική νευροπάθεια.

Η ταυτόχρονη αναστολή επαναπρόσληψης NE και 5-HT καταλήγει συχνά σε βελτιωμένο θεραπευτικό αποτέλεσμα.

Τα πιο εξειδικευμένα SSRI και SNRI φάρμακα δεύτερης γενιάς είναι τα πλέον συνταγογραφούμενα αντικαταθλιπτικά φάρμακα (πρώτης επιλογής).

Παρέχουν υψηλή αποτελεσματικότητα σε αρκετές μορφές κατάθλιψης και σαφώς βελτιωμένη **ασφάλεια χορήγησης** - έλλειψη παρενεργειών από το καρδιαγγειακό.

Τα **SNRI** έχουν ελαφρώς συντομότερη έναρξη θεραπευτικού αποτελέσματος, αλλά ορισμένα μπορεί να αυξήσουν την αυτοκτονική διάθεση, κυρίως σε παιδιά.

Τα φάρμακα 3ης γενιάς είναι πολυλειτουργικά (multimodal antidepressants)

Στοχεύουν σε περαιτέρω **ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, μείωση των παρενεργειών, και του χρόνου έναρξης του θεραπευτικού αποτελέσματος**. Συνδυάζουν την αναστολή επαναπρόσληψης 5-HT/ NE) με:

- αναστολή της επαναπρόσληψης ντοπαμίνης (broad spectrum antidepressants)
- δράση επί συγκεκριμένων προσυναπτικών ή μετασυναπτικών υποδοχέων, κυρίως σεροτονίνης.

Συνήθεις ανεπιθύμητες ενέργειες των συνταγογραφούμενων SSRI's – σύγκριση με τα τρικυκλικά παράγωγα

- Ταραχή
- Αϋπνία
- Διάρροια
- Οστεοπόρωση
- Σεξουαλική δυσλειτουργία**
- Αύξηση σωματικού βάρους**

Υπερέχουν των τρικυκλικών, ως προς μικρότερη πιθανότητα για:

- Καρδιοτοξικότητα
- Διαταραχές όρασης
- Διαταραχές της όρεξης – αύξηση βάρους
- Πονοκέφαλο
- Ναυτία
- Ζάλη
- Οίδημα

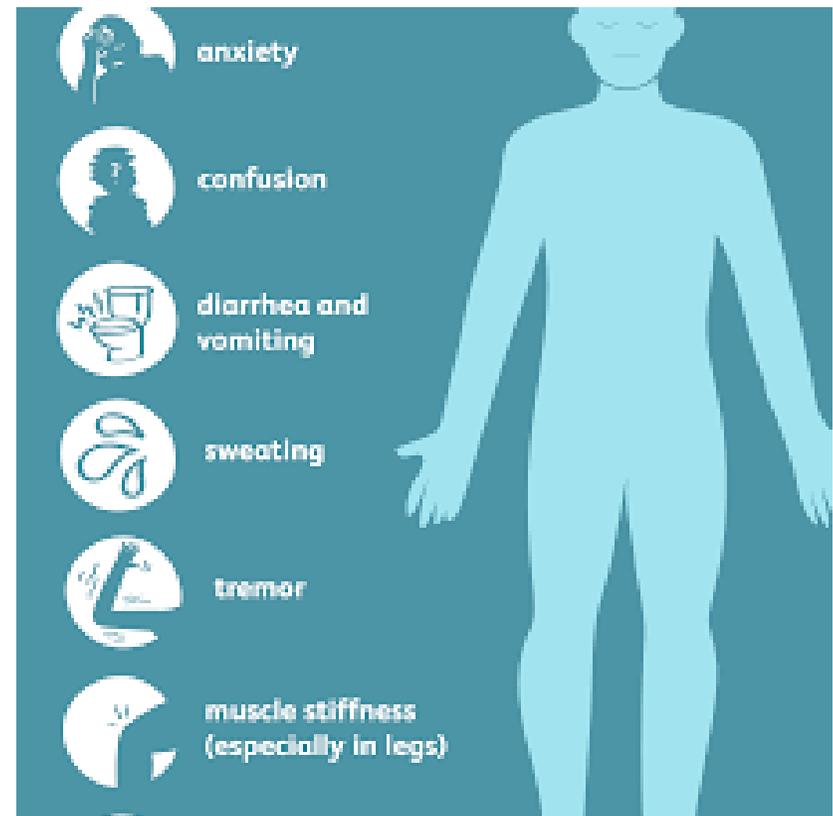
Κατάλληλα και για ηλικιωμένους ασθενείς

Αλληλεπιδράσεις των SSRIs εμφανίζονται κυρίως με φάρμακα που μεταβολίζονται από την ίδια ισομορφή κυτοχρώματος ή με φάρμακα που συνδέονται ισχυρά με πρωτεΐνες του πλάσματος.

Αν συγχρηγηθεί και άλλος σεροτονινεργικός παράγοντας (πχ τρικυκλικό ή MAOI): πιθανότητα εμφάνισης του **συνδρόμου σεροτονίνης**

Συμπτώματα: ταραχή + σύγχυση, διάρροια, τρόμος, σπασμοί.

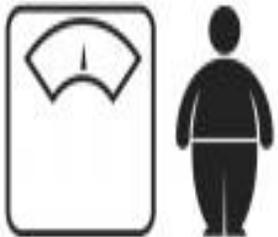
SSRI-induced sexual dysfunction

Η τρέχουσα αντικαταθλιπτική θεραπεία παρουσιάζει μέτρια αποτελεσματικότητα.

- Δεν ανταποκρίνεται το σύνολο των ασθενών.
- Δεν αποκλείεται η επάνοδος της ασθένειας.
- Απαιτείται πάροδος μεγάλου χρονικού διαστήματος θεραπείας για την ορατή ανακούφιση των συμπτωμάτων.

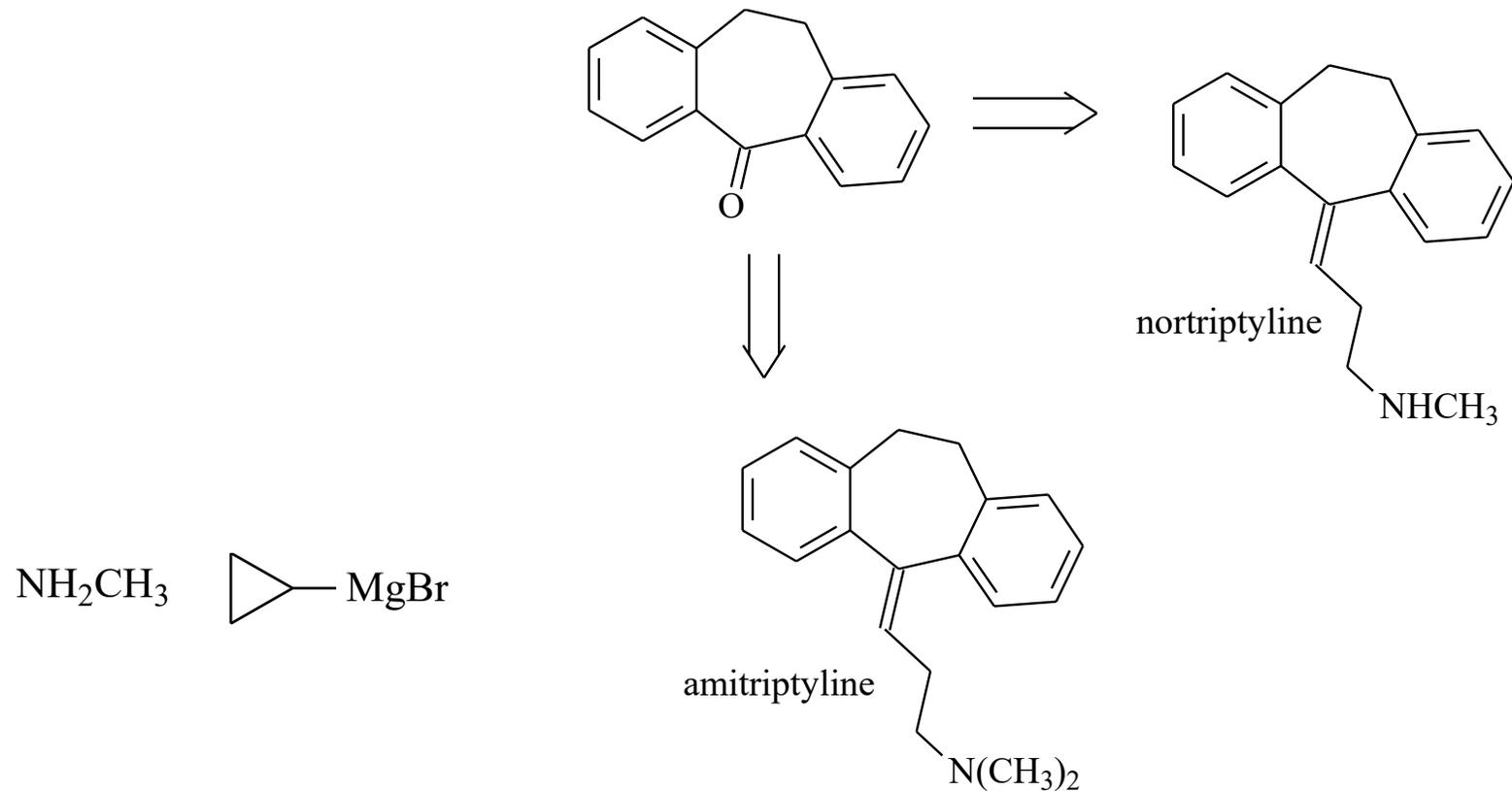
Weight gain

- Weight gain needs to be considered when choosing paroxetine
- One of the antidepressants with highest risk of weight gain

Τα μελλοντικά φάρμακα χρειάζεται να αντιμετωπίσουν πιο αποτελεσματικά τη πιθανότητα /σοβαρότητα των παρενεργειών και να ενισχύουν τη νοητική λειτουργία του ασθενούς.

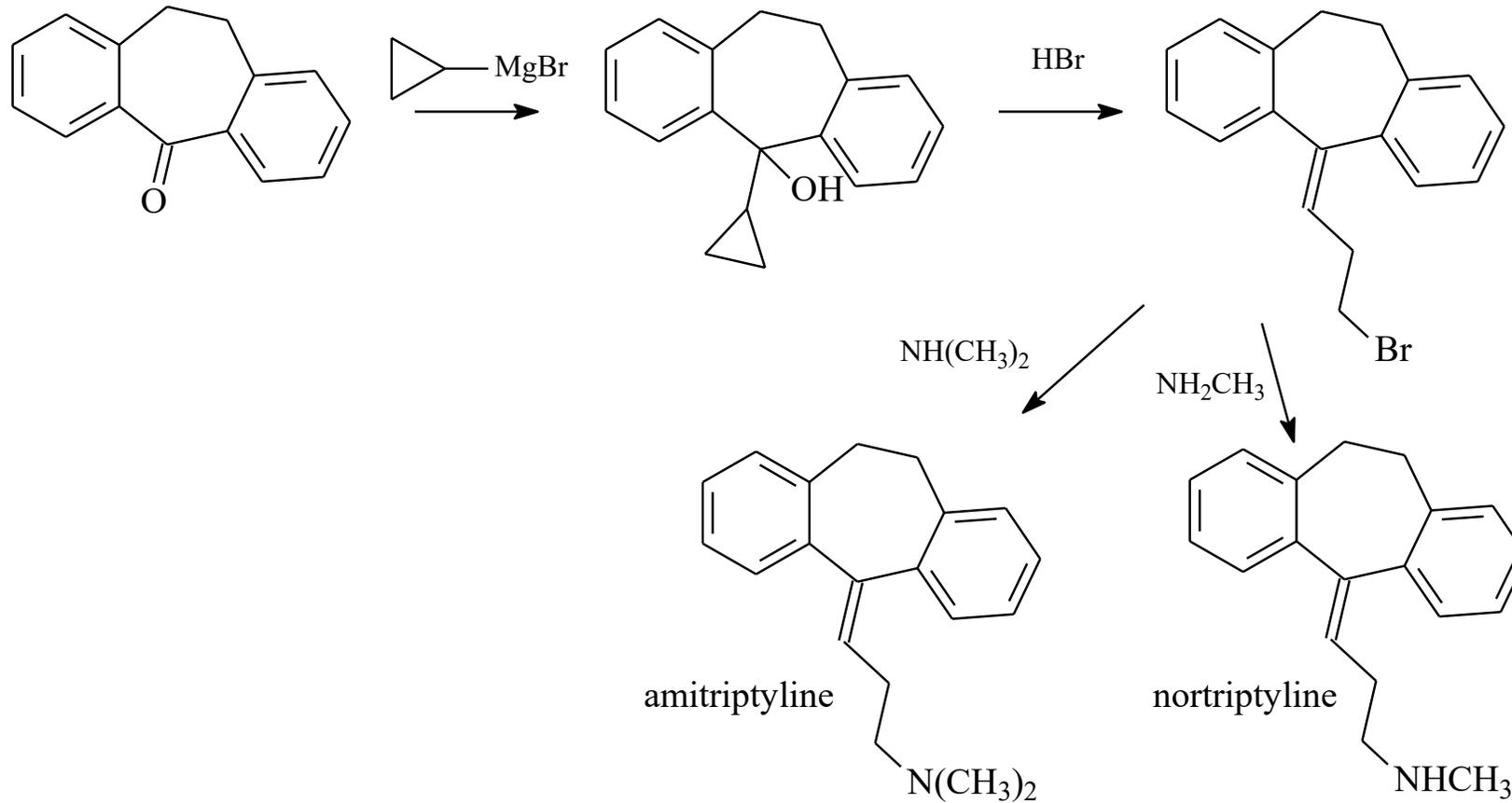
Διερευνάται ο ρόλος και άλλων συστημάτων (GABAεργικού, γλουταμινικού, χολινεργικού) στη παθογένεση της νόσου, για την ανάπτυξη φαρμάκων διαφορετικού μηχανισμού δράσης.

ΤΡΙΚΥΚΛΙΚΑ ΑΝΤΙΚΑΤΑΘΛΙΠΤΙΚΑ SNRIs

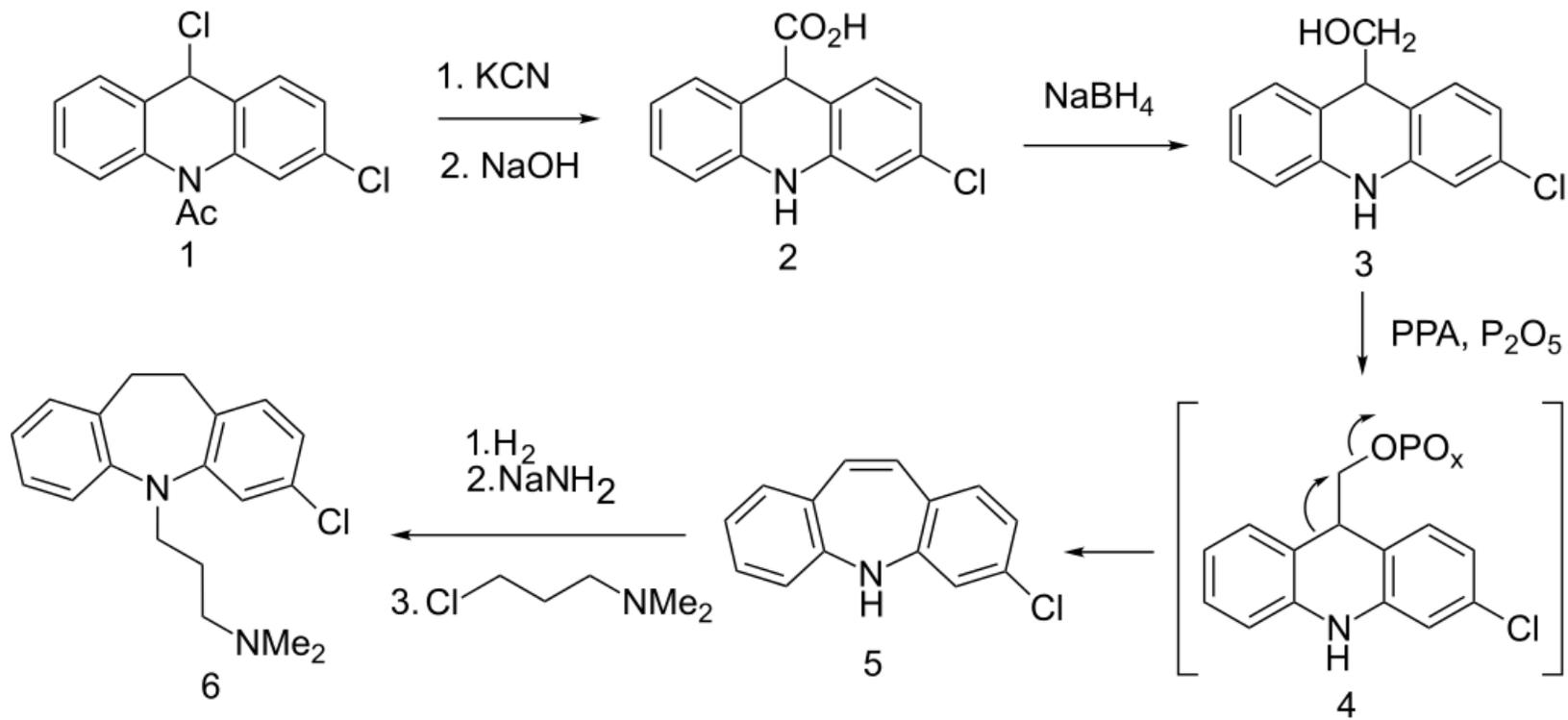
Amitriptyline: 3-(10,11-διϋδρο-5H-διβενζο[a,d]κυκλοεπτεν-5-υλιδενο)-N,N-διμεθυλο-1-προπαναμίνη

Nortriptyline: 3-(10,11-διϋδρο-5H-διβενζο[a,d]κυκλοεπτεν-5-υλιδενο)-N-μεθυλο-1-προπαναμίνη

Η παρουσία διακλάδωσης μειώνει σημαντικά τη συγγένεια για τους μεταφορείς.

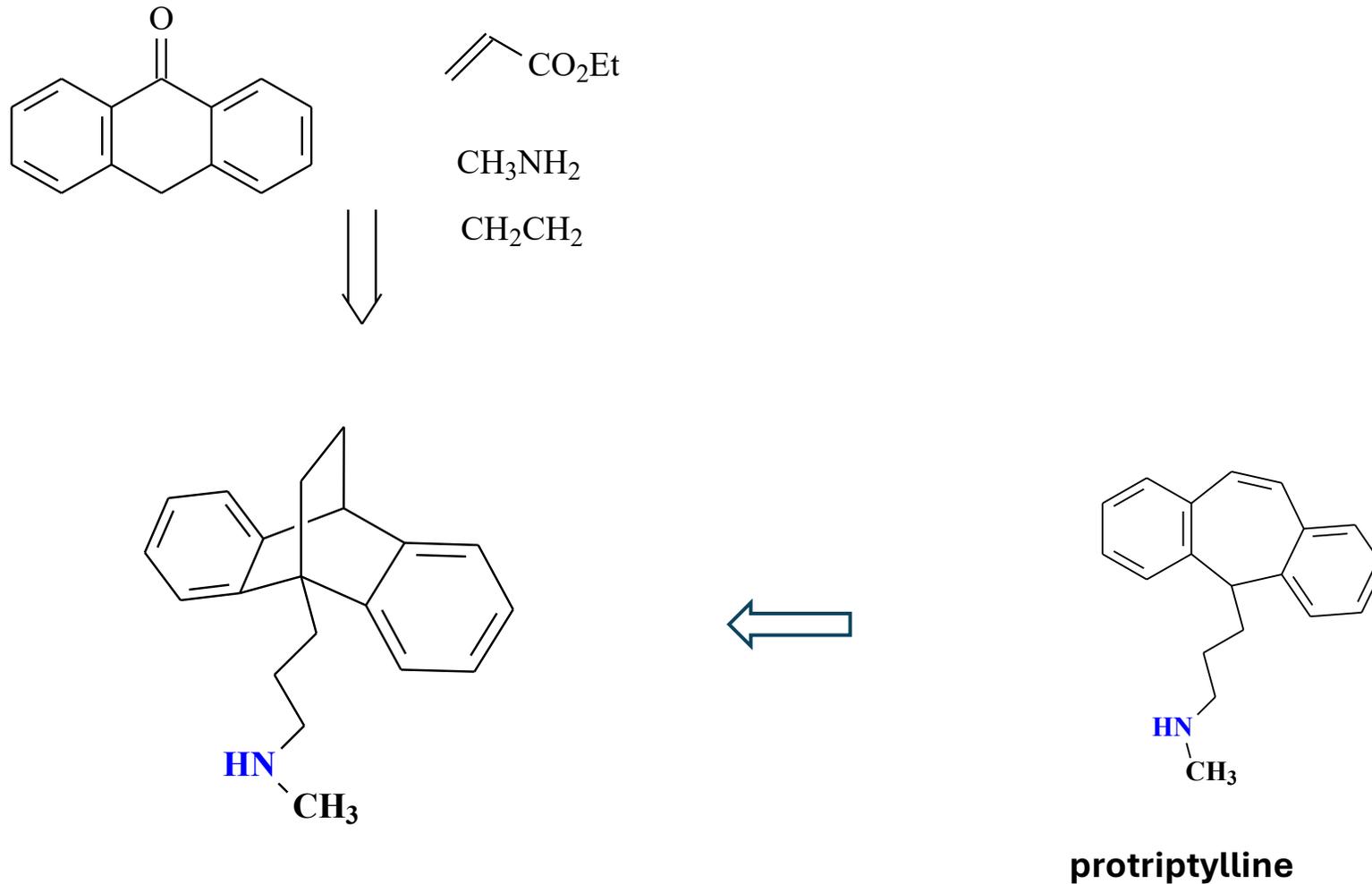
Το τρικυκλικό σύστημα προσδίδει λιποφιλία και αναγνωρίζεται από τους μεταφορείς 5HT και NE, όχι όμως από τον DAT. Η 3-υποκατάσταση του δακτυλίου με αλογόνο μπορεί να προσδώσει εκλεκτικότητα (chloromipramine).

Clorimipramine: το ισχυρότερο αντικαταθλιπτικό, SSRI → SNRI

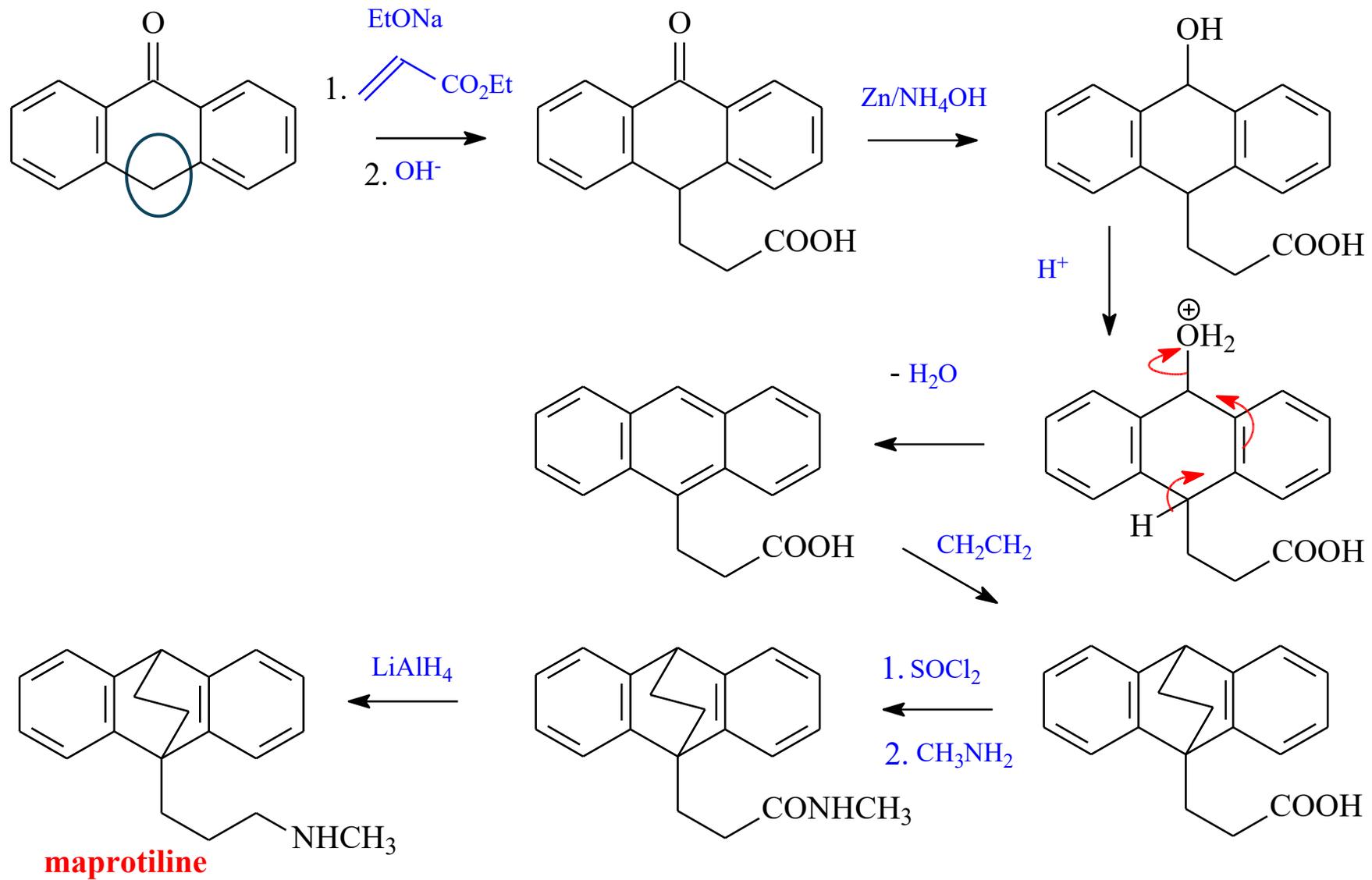
norchlorimipramine: αναστολή επαναπρόσληψης NE + 5-HT

3-(3-χλωρο-10,11-διϋδρο-5H-διβενζο[b,f]αζεπιν-5-υλ)- N,N-διμεθυλο-1-προπαναμίνη
Χορηγείται ως υδροχλωρικό άλας

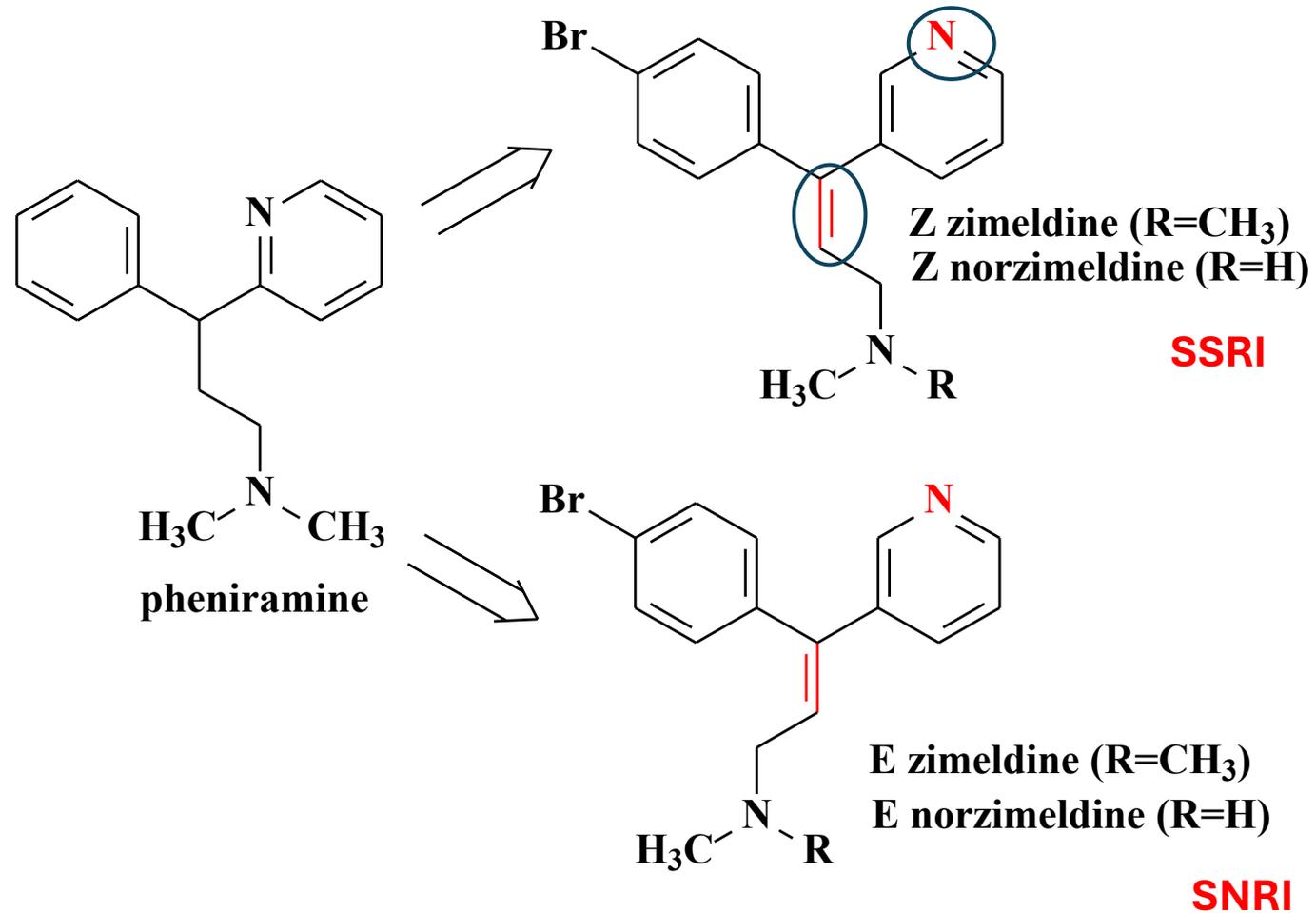

Maprotiline: *N*-μεθυλο-9,10-αιθανοανθρακενο-9(10*H*)-προπαναμίνη

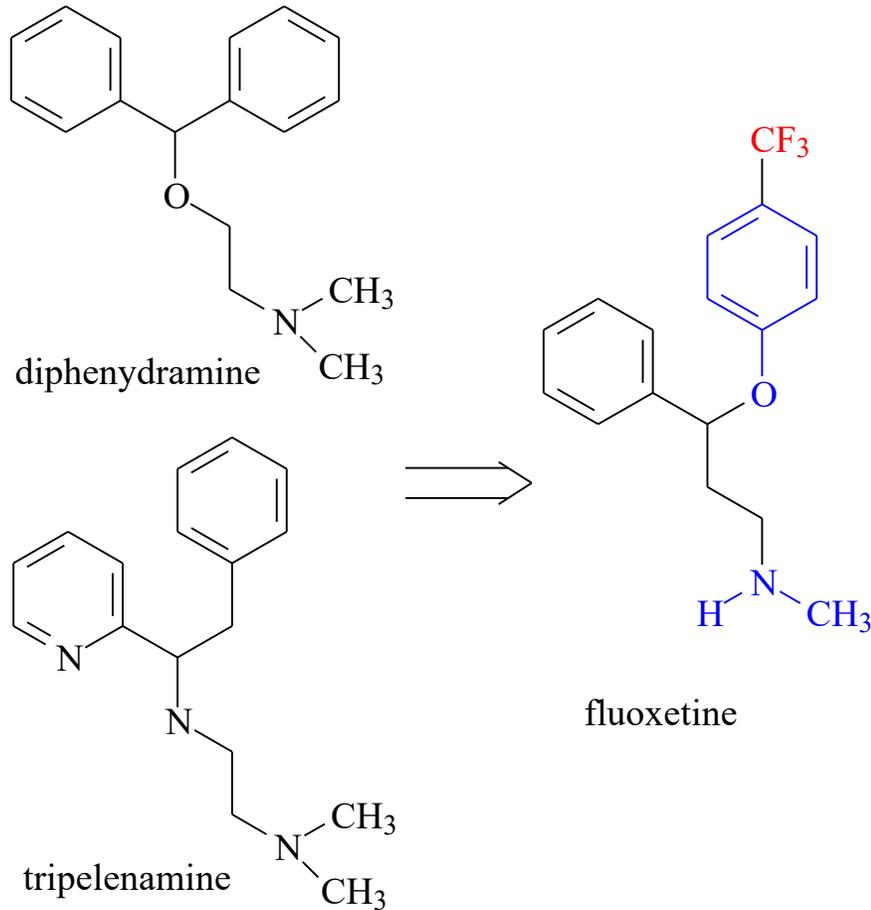
Το τετρακυκλικό αντικαταθλιπτικό. Η αιθυλενική γέφυρα σταθεροποιεί τη διαμόρφωση που αναστέλλει τον NET. Στη θεραπεία κατάθλιψης σχετιζόμενης με υπερβολικό άγχος.

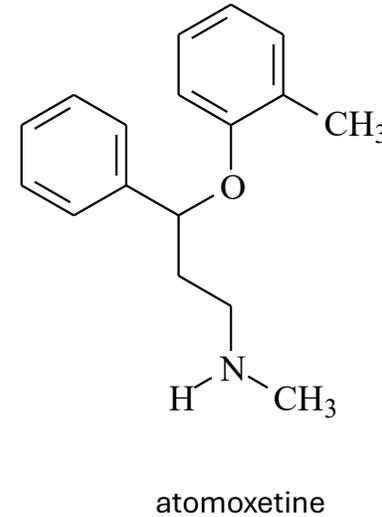
Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΡΙΚΥΚΛΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΑΤΑΘΛΙΠΤΙΚΩΝ: Το λιπόφιλο τρικυκλικό σύστημα δεν είναι απαραίτητο για την αναστολή επαναπρόσληψης της 5-HT

(Ανάπτυξη αυτοάνοσου
συνδρόμου)

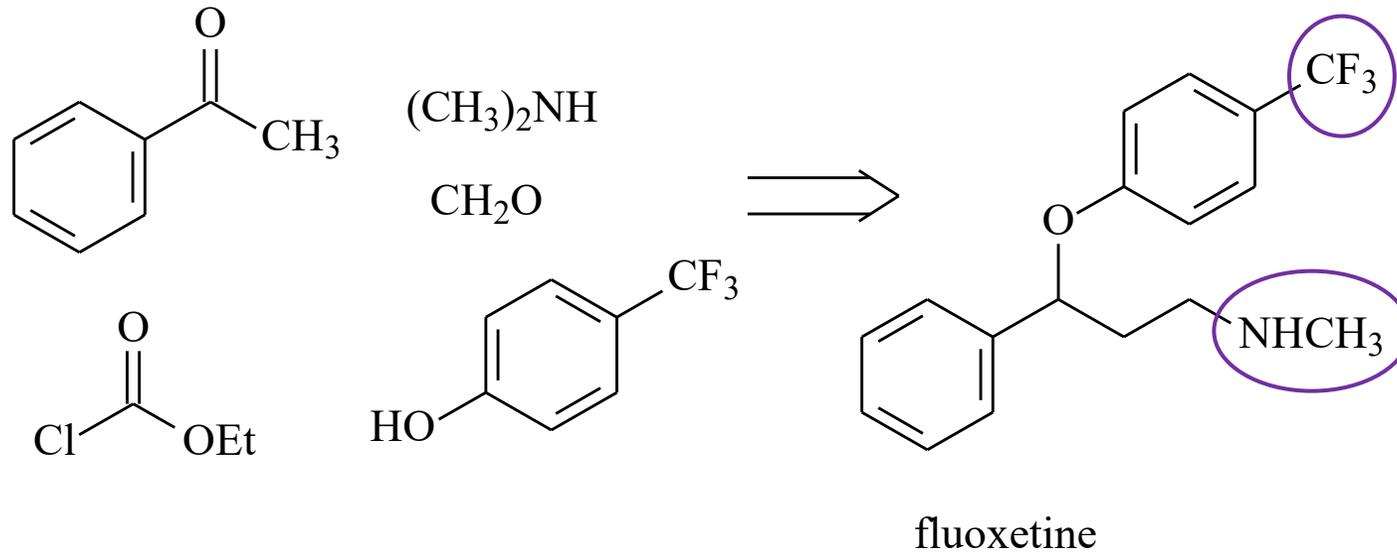
Φαινοξυφαινυλοπροπαναμίνες (PPΡΑς):
 με τη κατάργηση του τρικυκλικού
 συστήματος επιτυγχάνεται **εκλεκτικότερη**
στόχευση των μεταφορέων.

- Η μετακίνηση της αιθερικής ομάδας καταργεί την αντιισταμινική δράση
- Η εισαγωγή υποκαταστατών προσδίδει εκλεκτικότητα (4-CF₃-: fluoxetine, SSRI), (2-CH₃- : atomoxetine, SNRI)

SSRIs: εκλεκτική αναστολή του SERT

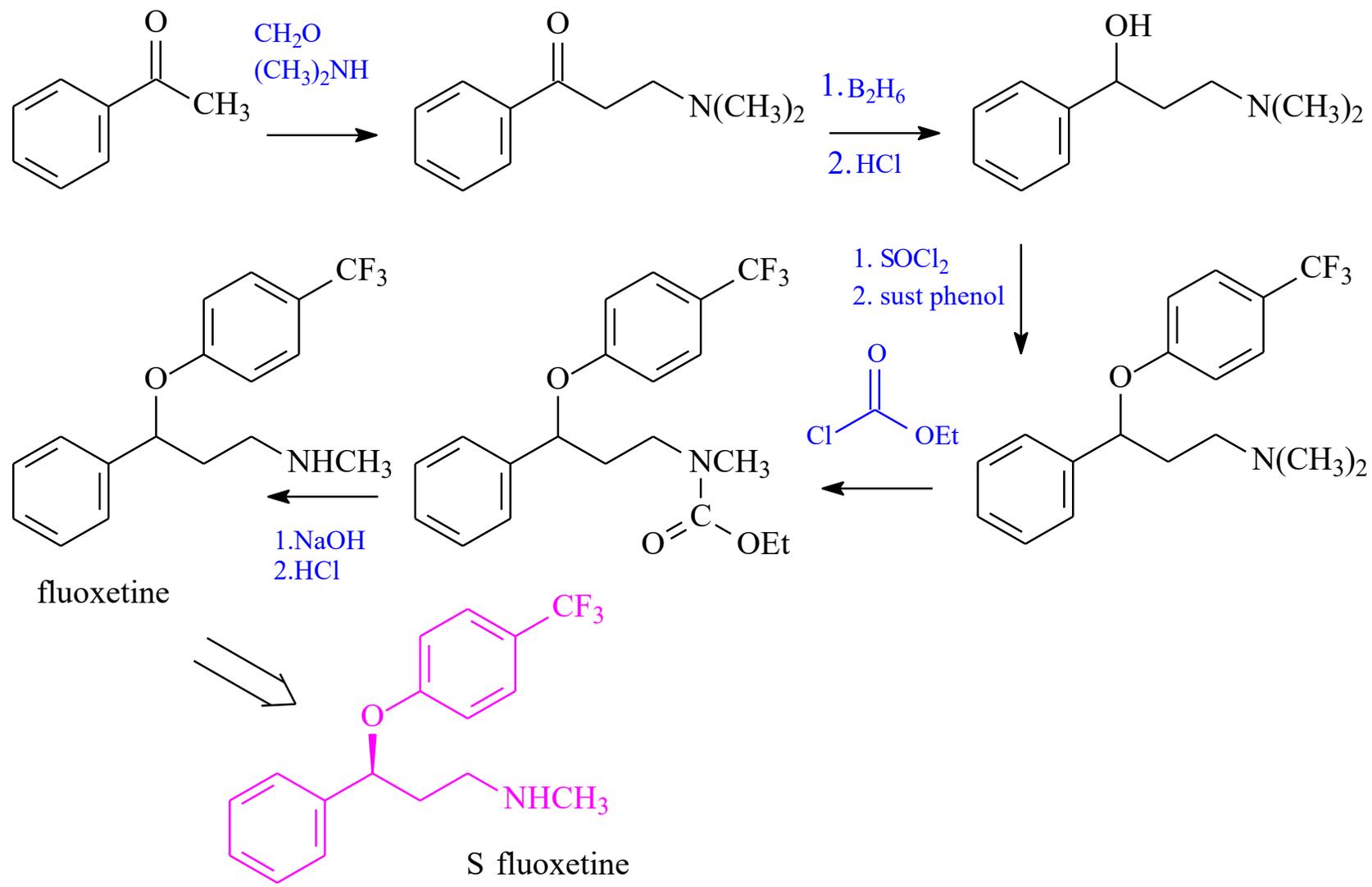
Φαινοξυφαινυλοπροπαναμίνες και ανάλογα μόρια
fluoxetine, paroxetine, sertraline, citalopram

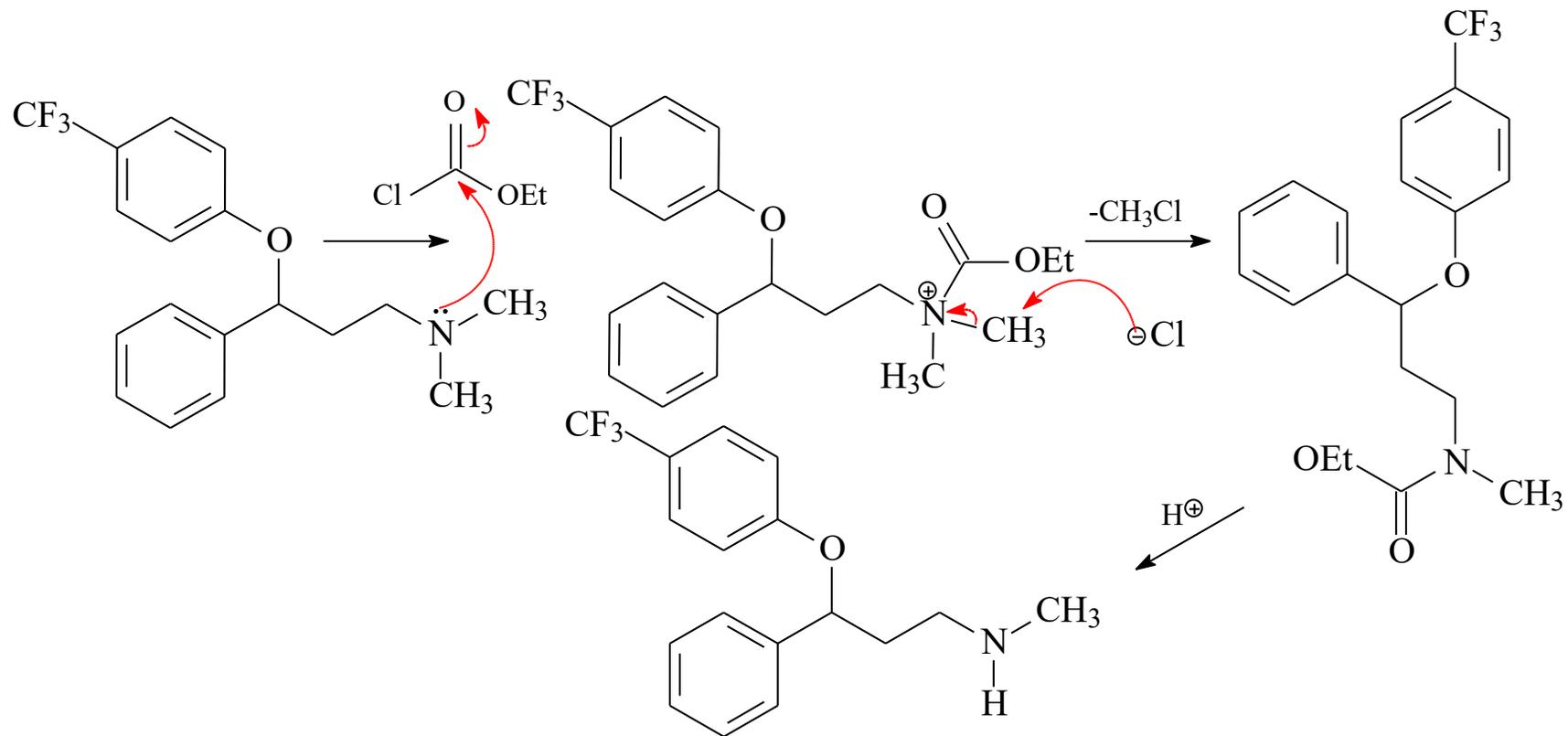

Fluoxetine

(*R,S*)-*N*-μεθυλο-3-φαινυλο-3-[4-(τριφθορομεθυλο)φαινοξυ]προπαν-1-αμίνη
(SSRI)

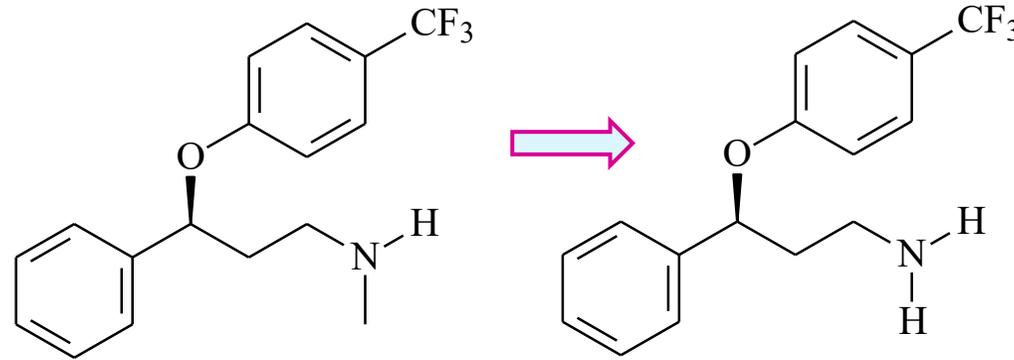
Δευτεροταγής αμίνη – διαφορά από τα τρικυκλικά

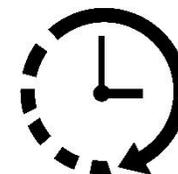
Επειδή η αντίδραση Mannich με πρωτοταγείς αμίνες δίνει μίγμα προϊόντων, χρησιμοποιούμε διμεθυλαμίνη και αφαιρούμε το ένα μεθύλιο στο τέλος, με αντίδραση τύπου von Braun.

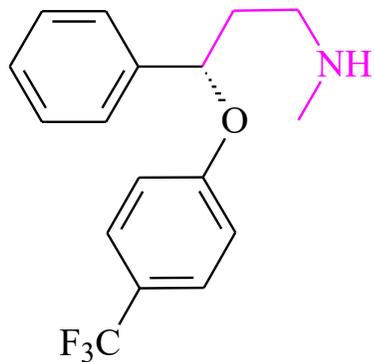
S-fluoxetine

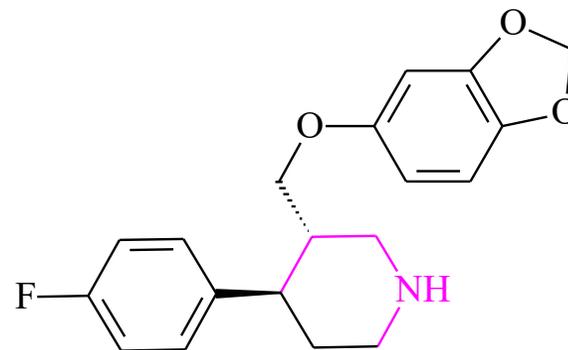
- Η **S-fluoxetine** χαρακτηρίζεται από **πολύ μεγάλο χρόνο ημιζωής (50h)** που παρατείνεται αρκετά, λόγω του **ενεργού μεταβολίτη S-norfluoxetine**, που αναστέλλει ισχυρά και εκλεκτικά τον SERT.
- Η **R-fluoxetine** δεσμεύεται ισχυρά αλλά όχι πολύ εκλεκτικά στον SERT. Η **R-norfluoxetine** είναι λιγότερο δραστική από την **S-norfluoxetine**.

Ο μεγάλος χρόνος ημιζωής σχετίζεται με λιγότερες ανεπιθύμητες ενέργειες σε τυχόν απότομη διακοπή του φαρμάκου.

S-fluoxetine

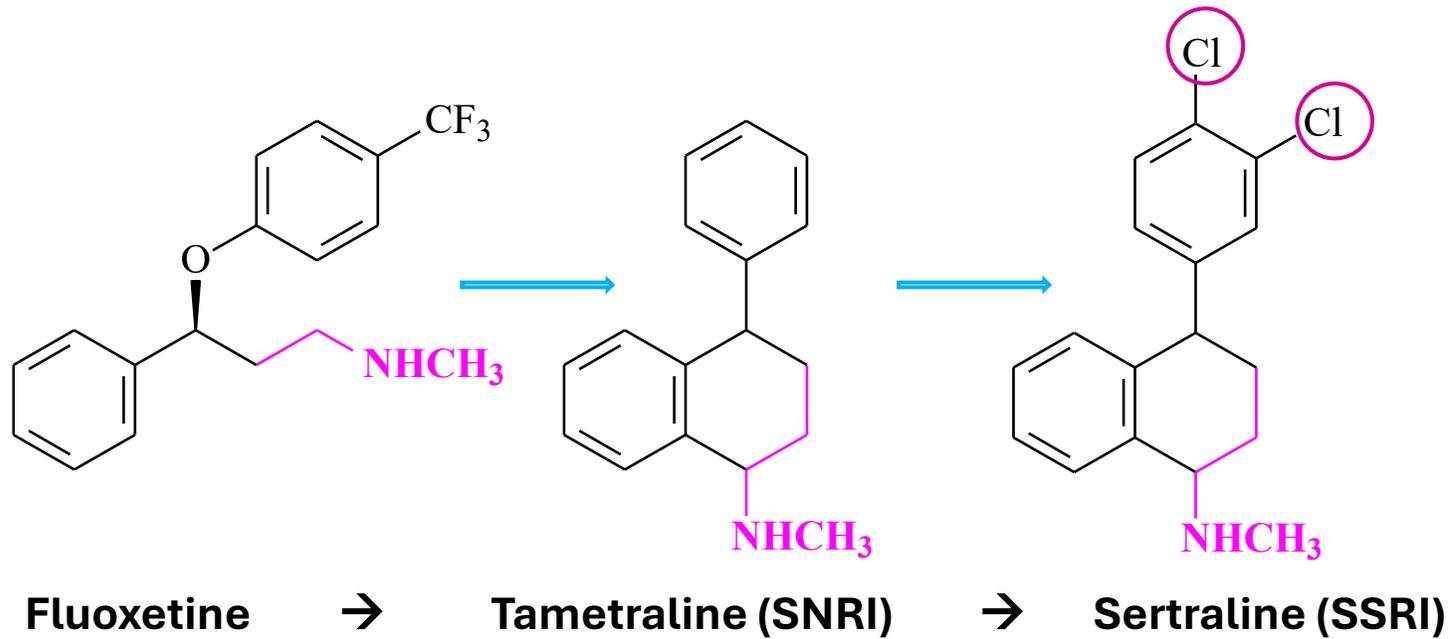

(3S, 4R)-paroxetine

Το **paroxetine (SSRI)**, παράγωγο φαινυλοπιπεριδίνης είναι **άκαμπτο δομικό ανάλογο** της **S-fluoxetine**.

Η 4-υποκατάσταση του αρωματικού συστήματος με αλογόνο ή ισοδύναμη ηλεκτραρνητική ομάδα (-CF₃ στο fluoxetine και στο fluvoxamine, το 4-F στο paroxetine, ή το 3,4-δichλωρο- στο sertraline) ενισχύει τη σύνδεση και την εκλεκτικότητα για τον SERT.

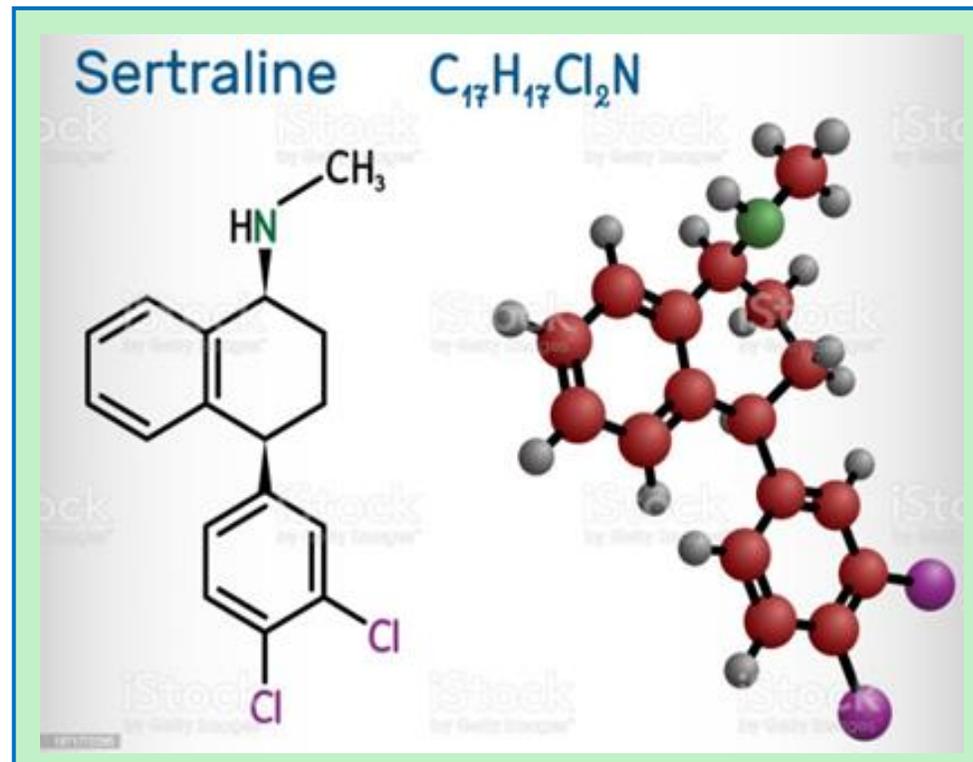
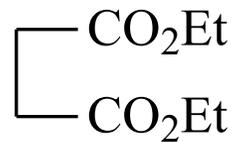
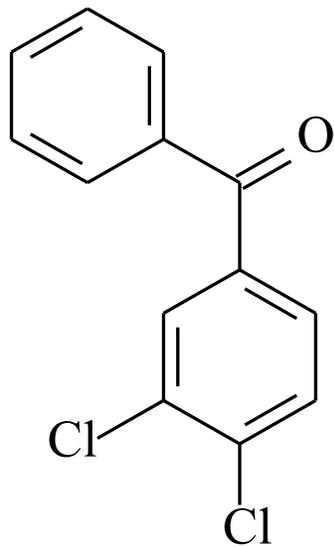
Φαινυλακυλαμίνες: Sertraline (SSRI)

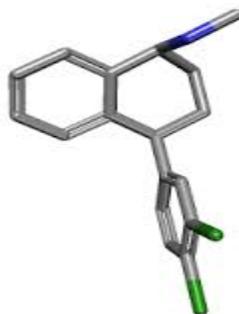
Η εισαγωγή υποκαταστατών επηρεάζει την εκλεκτικότητα για τον μεταφορέα

Στεροχημικά άκαμπτη διφαινυλακυλαμίνη

Από τα συχνότερα συνταγογραφούμενα αντικαταθλιπτικά φάρμακα

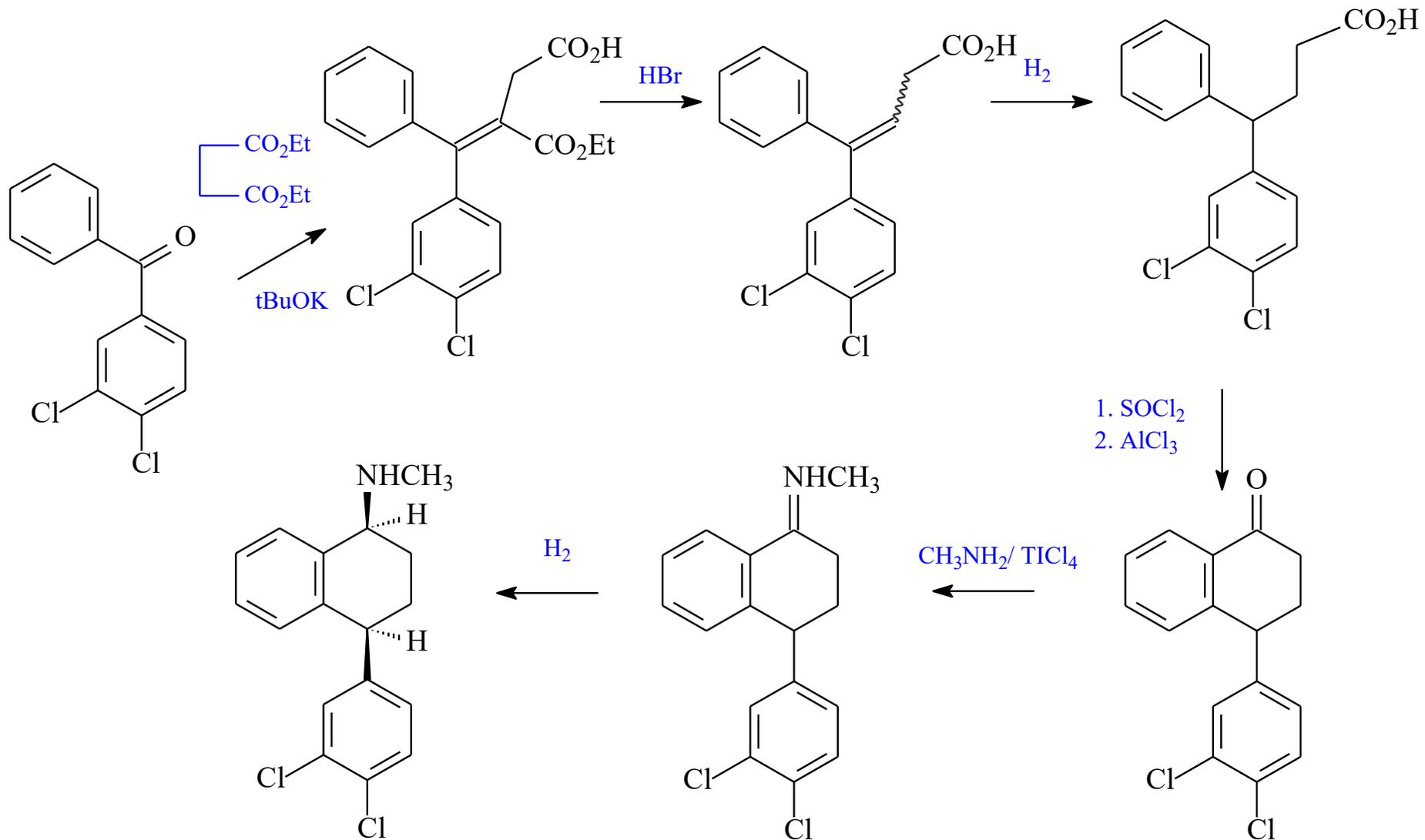

Υδροχλωρικό άλας της (1S,4S)-4-(3,4-δichλωροφαινυλο)-N-μεθυλο-1,2,3,4-τετραϋδروναφθαλεν-1-αμίνης

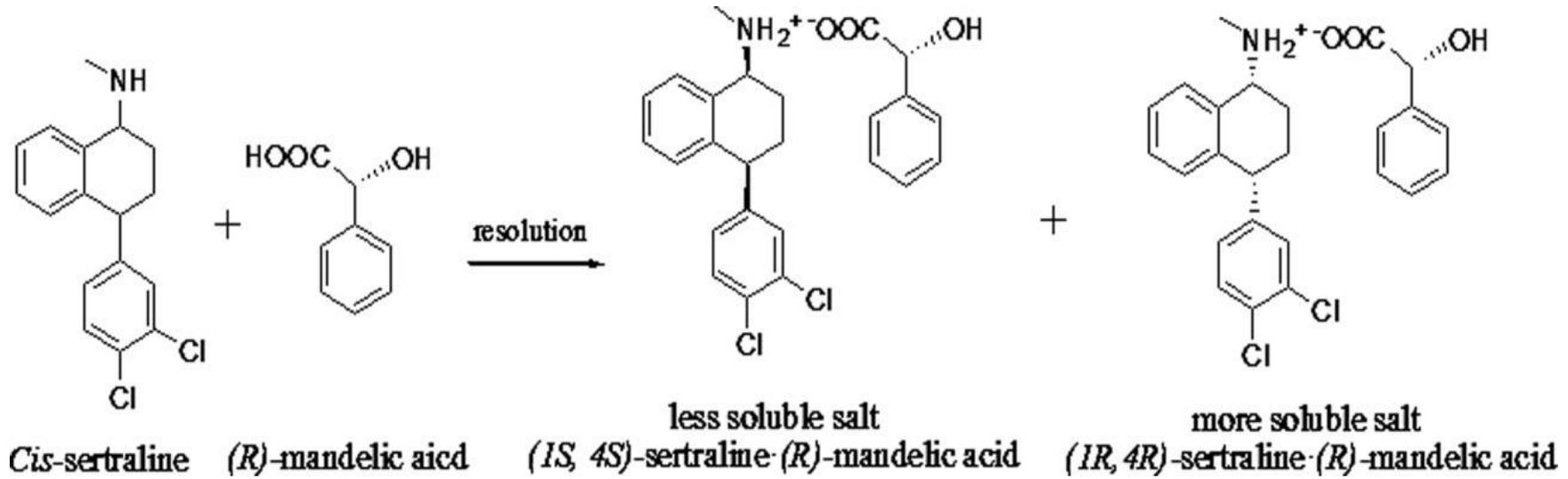

- Η δichλωροφαινυλο- υποκατάσταση είναι απαραίτητη για εκλεκτική αναστολή του SERT.
- Η αύξηση της ακαμψίας αυξάνει την εκλεκτικότητα στόχευσης του συγκεκριμένου ισομερούς (εξαιρετικά εκλεκτικό για τον SERT, δεν δεσμεύεται σε υποδοχείς)

SSRI

Διαχωρισμός του επιθυμητού (1*S*,4*S*)- ισομερούς με επιλεκτική κρυστάλλωση του άλατος με *R*-mandelic acid – σχηματισμός υδροχλωρικού άλατος.

Η διαδικασία της κλασματικής κρυστάλλωσης χρησιμοποιείται για τον διαχωρισμό εναντιομερών σε βιομηχανική κλίμακα.

